

Lacjalan Leimo

N:o 11-12 2016 7€

TAAS

joulu on

Hyvyä roštuota

Lepoa ja rauhaa

Hyviä rastavan aigua

**ONNIE TA LYKKYY
UUVELLA VUUVELLA**

Hyvää joulua ja onnea vuodelle

2017

SISÄLTÖ

Kaa Eneberg: Ruotsin turvallisuuspoliisin arkistoon on kätketty tiedot insinööri Edvard Malcolm Mobergin toiminnasta Neuvostoliitossa	176
Markus Huovinen: Kansanmuusikko Laura Huovinen jatkaa sukunsa runonlaulaja-perinnettä esiintymällä yksin ja muiden kanssa yhdessä	180
Tuija Mäkinen: Pukutaiteilija Irina Poroshina on erikoistunut perinnepukujen, edustusasujen, näyttämöpukujen ja modernien vaatteiden suunnitteluun	183
Unto Martikainen: Venäjän kirkon tekemien uudistusten vastustajat alkoivat kutsua itseään vanhauskoisiksi eli starovieroiksi	184
Miikul Pahomov ja Natalia Tšikina: Maija Pahomova oli lyydiläinen tutkija, joka omisti koko elämänsä Karjalan kirjallisuudelle	188
Aila-Liisa Laurila: Livvinkarjalankielinen Wikipedia on jo niin laaja, että se voitiin julkaista kaikkien luettavaksi lokakuussa	191
Nino Tenhunen: Rakennusrestauroinnin ja audiovisuaalisen viestinnän alojen opiskelijat ja opettajat tekivät matkan Kinnermäkeen	192
Ritva Surakka: Karjalan Liitto palkitsi Tampereen piirin Vuosikymmenen karjalainen kulttuuriteko -palkinnolla sävellyskilpailusta ja kirjasarjasta	199
Laukunkantajat: Eeva-Kaisa Linna ja Harri Vasander keskustelevat, mikä kiinnostaa matkustamisessa Vienan Karjalan maisemiin	202
Hallituksen uutiset: Karjalan Sivistysseuran hallitus on päättänyt, että vuonna 2017 siirrytään vuosittain yhteen avustusten hakukierrokseen	203

Karjalan Heimo

Karjalan Sivistysseura ry:n
jäsenlehti ja äänenkannattaja

– Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 –

Seura perustettiin vuonna 1906 nimellä Wienan Karjalaisten Liitto. Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry. Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy *Karjalan Heimo* -lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

Kannen kuva:

Suunnittelu ja toteutus
Aila-Liisa Laurila
ja Marita Salonen

Tarjoa juttua lehteen

Karjalan Heimossa julkaistaan toimituksen harkinnan mukaan myös lukijoiden kirjoituksia sekä karjalais-yhdistysten ja sukuseurojen tapahtumailmoituksia.

Karjalan Heimo ilmestyy vuonna 2017 suurin piirtein samaan tapaan kuin kuluneena vuonna. Vuoden ensimmäiseen lehteen tarkoitettun aineiston on oltava toimituksessa viimeistään lauantaina 4. helmikuuta. Tarkennettu ensi vuoden ilmestymisaikataulu mediakortissa ja ensi vuoden ensimmäisessä lehdessä. Toimitus kiittää lämpimästi kaikkia avustajiaan.

[paatoimittaja\(at\)karjalanheimo.fi](mailto:paatoimittaja(at)karjalanheimo.fi)

Karjalan Heimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja Aila-Liisa Laurila
0400 755 907
paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Lapinkaari 20 B 23, 33 180 Tampere
www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Marita Salonen
Pilkku-Tuotanto Oy, Tampere

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina, 97. vuosikerta.

Ilmoitushinnat

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €,
1/1 s. 430 €, 1/2 s. 300 €, 1/3 s. 235 €, 1/4 s. 185 €,
1/6 s. 140 €, 1/8 s. 115 €

Ilmoitusten toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Luotsikatu 9 D
00160 Helsinki
puhelin (09) 171 414
toimisto@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee ti ja to klo 10-15,
heinäkuussa suljettuna.

Tilaushinta/jäsenmaksu

Lehden tilaushinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 €,
opiskelijajäsenet 15 € ja lehti sisältyy
jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Danske Bank
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Julkaisutoimikunnan puheenjohtaja
Senni Timonen
www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 12. huhtikuuta 2015

Hetki Gorkin seurassa

Vierailin syksyllä Pietari-Paavalin linnoituksessa Pietarin Jänissaarella Neva-joen rannassa. Olen käynyt paikassa useasti, mutta tällä kertaa aikaa riitti myös kiertämiseen vankilassa, missä pidettiin aikoinaan Venäjän vallankumouksellisia, ensin tsaarinvallan vastustajia ja sitten niitä, jotka eivät hyväksyneet kommunismia. Sellissä numero 46 näkyi pöydän päällä punavartinen mustekynä ja paperia. Niitä katsellessani koin vahvasti, miten sellin entinen vanki **Maksim Gorki** alkoi puhutella. Ryhdyin ottamaan selvää, mitä sanottavaa Gorkilla on 2010-luvun journalistille ja *Karjalan Heimon* lukijoille jouluna 2016.

Yksitoistavuotiaana orvoksi jäänyt **Aleksei Peškov** eli nuoruusvuotensa loistavana tarinankertojana tunnetun isoäitinsä kanssa. Juttujen loputtomasta kuuntelemisesta seurasi, että miehestä tuli toimittaja ja kirjailija, joka otti lehteen töihin päästyään salanimen Maksim Gorki.

Niihin aikoihin, kun karjalaisten keskuudessa puuhattiin Wienan Karjalaisten Liiton perustamista, Gorki saapui Suomeen. Vuoden 1906 alussa suomalaiset taiteilijapiirit ottivat hänet erittäin innostuneesti vastaan. Helsingissä hän kävi vierailulla esimerkiksi **Akseli Gallen-Kallelan** Pirtti-ateljeessa ja Hvitträskissä. Gorki oli edellisenä vuonna osallistunut ensimmäiseen vallankumousyritykseen Pietarissa ja joutunut vankilaan Pietari-Paavalin linnoitukseen. Linnoitusmuurin kakkoskerroksessa sijainneessa sellissään hän oli kirjoittanut näytelmän *Auringon lapset*. Aurinkoon hän kaipasi itsekin ja päätyi myöhemmin asumaan Välimeren saareen, Italian Caprille.

Vuoden 1930 *Toukomies*-lehden joulunumerossa kirjoittaa ruotsalainen kirjailija **Fredrik Persson-Korpinen** matkamuistelman käynnistään Maksim Gorkin luona Caprilla. Kirjoittaja kertoo vierailun tapahtuneen ”hyvinkin 20 vuotta sitten”. Persson-Korpinen oli saapunut saarelle Elena-laivalla Napolista. Illan hämyssä hän jo etsi Caprin kylästä Villa Spinolaa, jossa Gorkin sanottiin asuvan. Se löytyikin, ja portinvartijana ollut ”mustapintainen” mies otti vieraan vastaan ystävällisesti. Pian vastapäätä seisoj kuuluu kirjailijakollega itse.

”Tunsin hänet heti. Kasvot olivat karkeat ja kulmikkaat. Sinisilmät syvälle hautautuneet voimakkaasti esiintyntyvän otsan alle, nenä sekä poskipäät terävinä ulkonevat, lyhyiden alarippuvain viiksien varjostamalla suulla oli alakuloinen, mutta päättäväinen piirre, leuka oli leveä ja voimakas, lyhyesti sanoen, erikoiset kasvot, joissa hallitsi tahto,” kirjoittaa Persson-Korpinen.

Seuraavaksi herrat sopivat, puhuvatko saksaa, ranskaa vai englantia. Vieras valitsi saksan, jota auttavasti hallitsi. Gorkin puolison, rouva **Andrejewin** viereen istutettu vieras pääsi nauttimaan pääsiäisillallisen venäläisseurueessa. Gorki kertoi ihailevansa **Strindbergin** teoksia sekä **Hjalmar Söderbergin** näytelmää *Gertrud*.

Kello 23:n maissa vieras päätti poistua talosta, kävi vielä parin päivän kuluttua jättämässä jäähyväiset, eikä enää koskaan myöhemmin tavannut Gorkia.

Gorki palasi Neuvostoliittoon vuonna 1932 ja valittiin Neuvostoliiton kirjailijaliiton ensimmäiseksi puheenjohtajaksi vuonna 1934. Vuonna 1936 hän kuoli, tasan 80 vuotta sitten.

Huikkea, pääsimme vanhan lehtijutun mukana nauttimaan juhlaillallisen Maksim Gorkin seurassa.

Rauhaisaa joulunaikaa *Karjalan Heimon* lukijoille!

AILA-LIISA LAURILA
Päätoimittaja

Uhtualla nykyisin Mobergin talona tunnettu talo rakennettiin vuonna 1906 metsäinsinööri G. Vendelia varten. Talo on kunnostettu viime muassa paikallismuseona ja näyttelytilana.

Kuka on mies Mobergin talon nimen takana?

Ruotsalaisista arkistolähteistä löytyy monia kiinnostavia avaimia salaperäisen insinöörin henkilöhistorian selvittämiseksi.

vuosien aikana ja toimii tällä hetkellä muun

Uhtuan keskustassa hiljattain komeaksi kunnostettu Mobergin talo on saanut nimensä insinööri **Edvard Malcolm Mobergin** mukaan. Mies vastasi aikoinaan Karjalan sähköistämistä, mutta kuka hän oikein oli?

Insinööri Edvard Mobergin nimi pitäisi mainita aina puhuttaessa Uhtuan ja Kontupohjan sähköistämistä sekä Petroskoin sähköviranomaisen toiminnasta. Insinööri Mobergin elämäntarina on huimaava kertomus. Lähes jokainen askel hänen vä-

Sovjetstaten betalade svenska Asea i guld för fabriken i Jaroslavl norr om Moskva. (privat foto).

Ruotsalaisella teollisuusyhtiö Asealla oli 1900-luvun alkupuolella tehdas Moskovan pohjoispuolella Jaroslavlissa, kunnes yritys myi sen Neuvostoliiton valtiolle ja sai maksun puhtaana kultana. Kuva Kaa Enebergin teoksesta.

rikkästä elämästään on tallennettu Ruotsin turvallisuuspoliisin arkistoon. Tiedot perustuvat hänen kuulemisiinsa sekä viranomaistietoihin, joissa hänet nähdään tärkeänä tietolähteenä tai hyvin erikoislaatuiseina henkilönä. Arkistolähteitä lukiessa ajatuksissa pyörivät huikeat vakoi-luromaanit ja James Bond.

Kun itse lähes 20 vuotta sitten törmäsin tähän mieheen omissa arkistotutkimuksissani, jotka koskivat 1930-luvulla Karjalaan muuttaneita ruotsalaisia, laitoin hänen kansionsa syrjään. Hän ei sopinut samaan joukkoon kuin ne idealistiset ruotsalaiset, suomalaiset ja amerikkalaiset emigrantit, jotka hakeutuivat Neuvostoliittoon rakentamaan **Edvard Gyllingin** luomaa onnelaa. Hänen tarinansa oli yksinkertaisesti liian uskomaton.

Lisää tietoa Mobergista löytynee suomalaisista arkistoista, sillä hän oli ilmeisesti likellä Gyllingiä ja tämän lähipiirejä. On luultavaa, että hän tunsu Suomen vallankumoukselliset piirit jo kauan ennen kuin poliittinen rauhattomuus puhkesi sosiaalisina levottomuuksina ja sisällissotana. Hän työskenteli useita pitkiä jaksvoja myös Suomessa, muun muassa Siemensillä ja avioitui kahden suomalaisen naisen kanssa.

Tähän vaiheeseen en ole itse paneutunut.

Merkittävää on, että Edvard Moberg päätti palata Ruotsiin Suomen kautta 1930-luvun puolivälissä. Rengas alkoi kiristyä Gyllin-

gin ja muiden idealistien ympärillä. Toiminta Karjalassa ei ollut enää yhtä tuotettavaa; Moberg päätti etsiä itselleen uusia toimeentulon lähteitä Ruotsista.

Moberg otti Suomessa yhteyttä Valtiolliseen poliisiin ja Ruotsissa ulkoministeriöön sekä poliisiin. Hän vaati tiedoistaan huomattavia summia rahaa, joillakin kerroilla tuhat kruunua ja joskus 500 kruunua. Ne olivat melkoisia summia tuohon aikaan.

Korkea-arvoiset poliisijohtajat olivat mukana Mobergiin liittyvissä päätöksissä. Ruotsin valtionarkistoon on esimerkiksi tallennettu **Esko Riekin**, Suomen Valtiollisen poliisin monivuotisen johtajan kirjeitä.

Insinööriksi kouluttautuneella Edvard Malcolm Mobergilla oli runsaasti työkokemusta ruotsalaisista ja suomalaisista yrityksistä, muun muassa ruotsalaisesta Aseasta, joka myi venäläisen liiketoimintansa Neuvostoliiton valtiolle.

Mobergin toiminnan Venäjällä voidaan katsoa alkaneen siitä, kun hän osallistui ensimmäiseen maailmansotaan tsaarin armeijan teknisenä asiantuntijana Puolan rintamalla. Sittemmin hän työskenteli Aseassa kolme vuotta, kunnes tehdas siirtyi venäläisomistukseen.

Rauhattomina aikoina hän oli jopa bolševikkien vangitsemana ja vapaututtuaan asui Suomessa ja Virossa. Kahden Ruotsissa vietetyn vuoden jälkeen hän päätyi vuonna 1923 sähköinsinööriksi neu-

vostotasavallan kansantalouden komisariaattiin Petroskoissa.

Vuosina 1923–1927 hän työskenteli alueinsinöörinä Uhtualla ja seuraavat vuodet Kontupohjassa, jonne rakennettiin voimalaitoksia sekä ennätysuuri paperitehdas. Mobergin ura Karjalassa päättyi paikallisen sähköyhtymän johdossa.

Kerrotaan, että neuvostokomissaarit pitivät hänestä, mutta insinöörit eivät. Moberg oli ilmiantanut neuvostoinsinööriin, joka voimalaitoksen turbiinien teknisen tarkastuksen yhteydessä oli käynnistänyt vedentulon liian aikaisin. Eräs ruotsalaisinsinööri pelastui vain täpärästi kuolemalta.

Voi olla, että ilmapiiri Mobergin ja muiden ulkomaisten asiantuntijoiden sekä Gyllingin joukkojen ympärillä kävi uhkaavaksi. Merkit olivat selvät. Puhdistukset olivat ajankohtaisia ja ulkomaalaisia kohtaan tunnettiin epäluuloa. Uuden sodan valmistelut olivat meneillään.

Moberg häipyi paikalta, kuinka – sitä ei kerrota, ja ryhtyi tarjoamaan tietoaan sekä Helsingissä että Tukholmassa.

Vuonna 1941, välirauhan aikaan, hän matkusti Saksan Stettiinin, tavoitteenaan saada töitä Siemensiltä, jonka palveluksessa hän oli aikaisemmin ollut. Hänelle tehtiin kuitenkin selväksi, että kiinnostus ei kohdistunut insinööri Mobergiin vaan tarkoitus oli, että hän työskentelisi Saksan tiedustelupalvelun agenttina.

Mobergin tehtäväksi tuli hankkia tietoa neuvostojoukkojen liikkeistä raja-alueilla ja raportoida yhteydenpidosta, silloista, teistä ja niin edelleen. Siitä, missä määrin hän näitä tietoja välitti, ei ole tietoa.

Ruotsin turvallisuuspoliisille Moberg välitti tietoa suomalaisista ja ruotsalaisista kommunisteista Karjalassa. Eräässä raportissa hän tekee selväksi, ettei hän halua palata Neuvostoliittoon.

Seuraavat vuodet eivät olleet hänelle taloudellisesti kannattavia. Hänelle tarjoutui joukko tilapäisiä tehtäviä insinöörinä, mutta hänen loistonsa päivät olivat vääjäämättä ohitse. Useissa poliisiraporteissa hänen mainitaan alkoholisoituneen, ja hän itse kirjoittaa, että oli rahaton. Eräässä poliisille toimittamassaan tiedonannossa hän kutsuu itseään köyhäksi nuorukaiseksi.

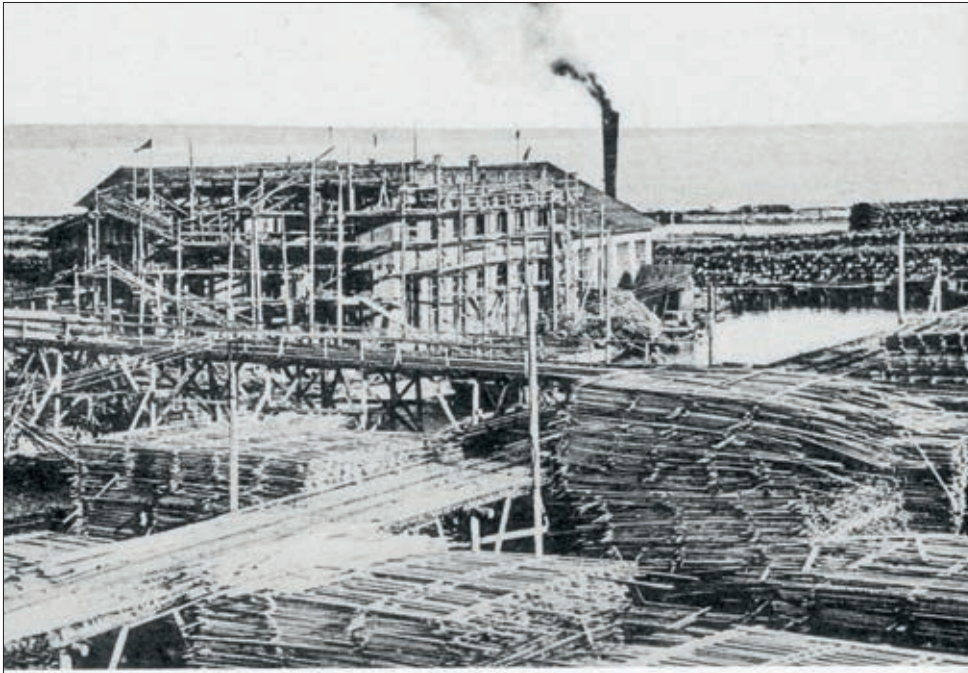
Mobergilla oli kaikkiaan neljä lasta kahden suomalaisen naisen kanssa; heistä ei ole tietoa ruotsalaisissa arkistoissa. Viimeiset vuotensa Moberg vietti Haningessa Tukholman eteläpuolella.

Yksityiskohta miljoonilla ruplilla kunnostetun Mobergin talon sisätiloista. Yläkerta ei ole vielä valmis.

Mobergin talon sisällä voi nähdä taulun, joka kertoo erilaisia vaiheita nähneen talon historiasta.

Bilder av det imponerande Lososina-kombinatet uppkallat efter floden Lososinka, som slingrar genom Petrozavodsk, var det populärt att skicka dem för att visa hur Karelen blomstrade. Här arbetade många emigranter.

Pappersfabriken i Kondopoga sysselsatte många svenskar och andra invandrare. Industrins värmeverk konstruerades av en svensk, ingenjören Malcolm Edvard Moberg, aktiv kommunist med inflytande i Komintern.

Monet kommunismia rakentamaan tulleet emigrantit työskentelivät Lososinan tai Kontupohjan teollisuuslaitoksissa. Kuva Kaa Enebergin teoksesta.

”Merkit olivat selvät. Puhdistukset olivat ajankohtaisia ja ulkomaalaisia kohtaan tunnettiin epäluuloa. Uuden sodan valmistelut olivat meneillään.”

Edvard Malcolm Moberg

- ▶ Syntyi tiettävästi vuonna 1878 Ruotsissa, lienee kuollut 1940-luvun puolivälissä, tarkka vuosiluku ei ole tiedossa.
- ▶ Hankki insinöörin koulutuksen ja työskenteli sähköinsinöörinä Ruotsissa, Suomessa, Saksassa, Venäjällä ja Neuvostoliitossa.
- ▶ Vaikka Stalin ei ilmeisesti sallinut ulkomaalaisten asiantuntijoiden muuttavan Neuvostoliittoon ennen vuotta 1928, oletettavasti Edvard Gylling ja Otto-Ville Kuusinen onnistuivat järjestämään jo tätä ennen työtilaisuuksia vierasmaalaisille asiantuntijoille. Näin esimerkiksi lukuisat ruotsalaiset insinöörit päätyivät työskentelemään maassa.
- ▶ Nykyisin Mobergin talona tunnettu talo rakennettiin vuonna 1906 metsäinsinööri G. Vendelia varten.
- ▶ Vuonna 1925 ruotsalaiset insinöörit Moberg ja Valleri tekivät asuintalosta hallintotalon. Moberg oli tuolloin ollut rakentamassa Uhtualle vesivoimalaitosta, joka valmistui vuonna 1924.

Kaa Eneberg

- ▶ Jutun kirjoittaja on ruotsalainen toimittaja ja kirjailija, joka teki pitkän uran sanomalehti Dagens Nyheterin poliittisena toimittajana.
- ▶ Kaa Eneberg on tutkinut Karjalaan 1930-luvulla muutaneiden ns. Kiirunan ruotsalaisten kohtaloita ja kirjoittanut niistä kolme kirjaa.
- ▶ Kaa Enebergin juuret ovat Uhtualla: hänen isovanhempansa olivat livo (alun perin Mitrofanoff) ja Anna (omaa sukua Dorofejeff) Kaukoniemi.

Tunnelma on herkkä, kun Laura Huovisen Kuivajärvi-valssi soi Kaustisella.

Laura Huovinen

kuuli lapsena karjalaisia lauluja Kuivajärven mummolassa

Kansanmuusikko

Laura Huovinen jatkaa sukunsa ja heimonsa vienalaista laulu-perinteitä luomalla nykyaikaan sopivaa tuotantoa.

Kautsien Folk Music Festivaaleilla annettiin viime kesänä vienalaiselle runonlaulaja **Jussi Huoviselle** mestaripelimannin arvo kiitoksena ansioistaan kansanmusiikin parissa. Hänen vienalaisia musiikkiperinteitään jatkaa nyt **Laura Huovinen**.

Laura Huovinen esitti viime kesänä Kaustisen festivaaleilla omatekemänsä valssin Kuivajärvestä sekä otteen Väinämöisen ja Aionin vuoropuhelusta vienankielisestä *Kalevalasta*.

Lauran pääesiintyminen Kaustisella tapahtui kymenlaaksolaisen Äijäkantelet-ryhmän kanssa. Hän lauloi Aionin osan *Älä Väinö vainoo* -kappaleesta (alkuperäisversio Black Sabbathin kuuluisa *Paranoid*). Ja ensiesityksessä yleisöltä saadut suosionosoitukset olivat sitä luokkaa, että yhteistyö kannelneitona äijien kesellä on jatkunut kiinteänä Kaustisen jälkeenkin.

Pielavedellä lapsuutensa viettäneen Lauran ukki on Suomussalmen Kuivajärveltä syntyisin oleva kanttori **Mikko Huovinen**, joka lauleli karjalaisia lauluja Lauralle ja hänen kaksoissiskolleen **Nooralle** heti heidän syntymästään lähtien. Käynnit isänsä mummolassa Kuivajärvellä jäivät mieluisina lasten mieleen ja johdattelivat myös kesäiselle kristinoppikoululeirille Kuiva-

Laura Huovinen näyttlee Ainoa, joka antaa Kaustisen festivaaleilla rukkaset Väinölle Äijäkanteleiden esityksessä Älä Väinö vainoo.

järven rannalle. Aikuisiällä muistot ovat alkaneet vaihtua runoiksi ja lauluiksi, joissa muistot elävät.

Lisäintoa on antanut vienankielinen *Kalevala*, jonka Laura sai ukiltaan heti sen ilmestyttyä. Sen säkeet ovat saaneet Lauralta oman vienalaisen sävelpoljennon, jonka perusasioihin opit on tullut Lauran Mikko-ukilta, joka puolestaan on ne oppinut omalta äidiltään.

Myös itkuvirsien saloihin Laura on hieman perehtynyt tätinsä **Irene Rutosen** kautta, joka jatkaa omalla sarallaan ämmönsä **Olka Huovisen** ”iänellätkemisen” perinnettä. Ketju kohti Kalevalaa jatkuu suvussa pitkälle, olihan Olka Huovisen isänisä **Rimmin Uljaska**.

– Vienalaiset laulut ja tarinat kiinnostavat, koska ne useimmiten ammentavat alkulähteensä luonnosta. Luontoa kuvataan hyvin vahvasti myös *Kalevalassa*, *Kantelettaren* runoissa ja vienalaisissa lauluissa kuten myös itkuvirsissä. Luonto on minul-

le henkilökohtaisesti erittäin voimaannuttava ja tärkeä paikka, jossa voin lepuuttaa ajatuksiani tämän ajan ja kiireen keskellä. Useimmiten lauluni syntyvätkin juuri luonnossa kuten metsäpoluilla tai järven rannalla. Paikassa, jossa on hiljaista. Paikassa, jossa luonnon voi aistia, Laura kertoo tuntojaan.

– Vienalaisen perinteen ylläpitäminen on minulle erällä tapaa tärkeä osa sukuni perinnettä, jonka haluan säilyttää ja jota haluan vaalia täydestä sydämestäni. Se on minulle asia, joka kiehtoo ja jonka tarkoituksena on viedä eteenpäin tämän päivän ihmisille. Niille ihmisille, jotka tuntevat kuuluvuutta vienalaisuuteen ja toisaalta niille jotka eivät tiedä asiasta vielä mitään.

Laulu on kuulunut Laura Huovisen elämään aina. Nykyisellään hän laulaa mm.

Ristisaatto nähtiin heinäkuussa 2015 Kuivajärvellä. Kai Peksujeff esitti Karjalan Sivistysseuran tervehdyksen juhlivalle Huovisten sukuseuralle, joka täytti 20 vuotta. Laura Huovinen oikealla.

Hämeenlinnan ortodoksisessa kirkko-kuorossa sekä eri tapahtumiin koottavissa esiintyjäryhmissä.

Omaksi ja ystäviensä iloksi hän on soittellut lähinnä pianohaitaria, jonka rinnalle nyt on tullut kannel.

Esiintyminen on ollut Lauralle tuttua pienestä pitäen. Ensimmäinen esiintyminen teatterin näyttämöllä tapahtui Kuopion kaupunginteatterissa, kun hän siskonsa kanssa lauloi lapsikuorossa sen osallistussa Karjalaisten häiden esittämiseen.

Sittemmin esiintymiskokemuksta on tullut näyttelijäopintojen ohella Hämeenlinnan Eräs-Teatterista, jonka näyttämöllä Laura on viihtynyt. Runojakin on ollut esitettävänä, niin omia kuin muidenkin.

Ensimmäisen esiintymisensä oman vialaisen sukunsa keskellä Laura teki kesällä 2015 Kuivajärven proasniekassa, jonka yhteydessä vietiin Toarie ja Lari Huovisen sukuseuran 20-vuotisjuhlaa.

Laura tarjosi tätinsä kanssa musiikki- ja runotuokion sukunsa muistomerkillä. Seuran juhlassa hän kantaesitti oman vals-

Laura Huovisen ja Irene Rutosen musiikki- ja runohetki Toarie ja Lari Huovisen suvun muistomerkillä.

sinsa Kuivajärvestä. Ja tietenkin hän oli mukana kuorolaisena myös proasniekan kaikissa kirkollisissa toimituksissa Rimmin kalmistolta Kuivajärven tsasounaan.

Vienalaiset perinteet jatkuvat aina, kun halukkaita perintekantajia löytyy. Laulut, runot ja starinat muuttuvat ajan ja esittä-

jiensä myötä, mutta arvokas perinne pysyy elävänä. Toivotaan, että Lauran kaltaisia nuoria nousee yhä enemmän estradeille säilyttämään isiemme ja äitiemme arvokasta kulttuuriperintöä.

MARKUS HUOVINEN

Irina Poroshina luo muotia, jossa loistaa kalevalainen tyyli

Pukutaiteilija ja muotisuunnittelija **Irina Poroshina** on erikoistunut perinnepukujen, edustusasujen, näyttämöpukujen ja modernien vaatteiden suunnitteluun. Hänen upeita luomuksiaan nähtiin Sukukansapäivän muotinäytöksessä Tampereella.

Petroskoilaisen Irina Poroshinan suunnittelempuville omintakeisen tyylin antavat ennen kaikkea kalevalaiset piirteet sekä Karjalan, Suomen ja yleisemminkin suomalais-ugrialaisten kansan- ja kansallispukujen henki, värit ja muodot.

Erityisesti muotitaiteilijan luoman Kalevala-kokoelman puvuissa kiteytyy hänen näkemyksensä luonnon olemuksesta ja *Kalevalan* päähenkilöistä. Kaikki monikerroksiset Kalevala-puvut juontavat juurensa Suomessa 1000- ja 1100-luvuilla tehtyihin arkeologisiin kaivauksiin. Niiden perusteella on valmistettu jäljitelmiä aikakauden ompelukaavoista, pellava- ja villakankaista sekä metalli- ja kivikorista.

Poroshinalla myös pukujen koristelut ovat Kalevalan eepisten hahmojen inspiroimia. Monet värikkäistä villakankaista käsin tehdyt letit paitsi toimivat perinteisinä somisteina, nyöreinä ja vöinä, myös muodostavat muinaisaikojen mystisiä koristekuvioita esiliinoihin, mekkoihin, päähineisiin ja viittoihin.

Muotojen ja koristeiden runsaudesta syntyy Kalevala-kokoelman värimaailma: pohjoisen auringon oranssinpunainen hehku, vesistöjen harmaa sini, pohjoisen Karjalan loputtomien metsien ruskea ja vihreä – tällaisessa maisemassa **Elias Lönnrotkin** samoili 1800-luvulla keräten kansanrunoja, joista hän lopulta kokosi kansalliseepoksen.

Kalevala on Poroshinalle tuotannon ehtymätön lähde. *Kalevala* on innoittanut taiteilijaa sen hahmojen luomiseen. Kalevala-kokoelman monikerroksellisissa puvuissa on käytetty pellavaa ja villaa sekä metalli- ja kivikoristeita. Tekijä on luonut nykyaikaisia mallistoja etnisistä, mutta myös muista pukutyyleistä.

Poroshinan luomia pukuja haluavat hankkia esimerkiksi tytöt, jotka osallistuvat venäläisiin ja kansainvälisiin kauneuskilpailuihin. Taiteilijan mukaan puku auttaa heitä kertomaan omasta kulttuuristaan ja taustastaan.

– Ilman sopivaa pukuja on vaikeata saada täydellistä kokonaiskuvaa kohteesta. Puku kertoo alueesta, jota kaunotar esittelee, sen historiasta ja perinteistä. Karjalassa on vain vähän pukumestareita, hän kertoo.

Poroshina tekee asujen luonnokset ja suunnittelee tekstiilit sekä järjestää festi-

vaaleja, näyttelyjä, konsertteja ja teatteri-esityksiä, joissa pukuja esitellään. Hän on myös Ilotar-muotiteatterin johtaja. Lisäksi hän maalaa akvarelleja, joiden kuva-aiheina ovat tavallisesti maisema, asetelma tai karjalainen kylä, kuten esimerkiksi näkymä Kižin saarelta.

TUIJA MÄKINEN

Irina Poroshina

- ▶ Taiteilija-suunnittelija Irina Poroshina syntyi Petroskoissa vuonna 1963.
- ▶ On suorittanut Pietarin yliopistossa tekstiili- sekä kuvataiteen tutkinnon.
- ▶ On jäsenenä Venäjän taiteilijaliitossa, Pietarin designerliitossa, Suomen venäläisten taiteilijoiden Triadaliitossa sekä Karjala-Suomi-seuran hallituksessa, ja hän johtaa petroskoilaista Ilotar-muotiteatteria.
- ▶ On erikoistunut perinnepukuihin, historiallisiin asuihin sekä näyttämö- ja teatteripukuihin.
- ▶ Näyttelyt Suomessa: Helsinki (2003, 2010, 2012), Turku (2011), Joensuu ja Ilomantsi (2014), Valtimo, Oulu ja Varkaus (2015) sekä Imatra (2015, 2016).

Näin upealta näyttivät tamperelaiset mallit pukutaiteilija Irina Poroshinan luomissa Kalevalan tyyliä henkivässä Sukukansapäivän muotinäytöksessä.

Pukutaiteilija Irina Poroshina on paneutunut perusteellisesti perinneasujen maailmaan.

I. K. Inha kuvasi vanhauskoisia itkijänaisia vuonna 1895 Suistamon

Vanhauskoisuus sai otteen Venäjällä ja Karjalassa

kunnan Muuannon kyläkalmistossa Suomi kuvissa -teosta varten.

Uskonnollista kulttuuria leimasi 1600-luvun Venäjällä taistelu sekä ulkoista vihollista että valtakunnan sisäisiä uhkatekijöitä vastaan. Syntyi vanhauskoisuus, joka levisi Karjalaan asti.

Troitse-Sergijevon luostarin esimies, arkkimandriitta **Dionysios** oli ensimmäisiä, joka näki tärkeäksi todellisen ja kestäväen järjestyksen palauttamisen Venäjän kirkon hengelliseen elämään. Hän halusi turvata opetuksessa laajaa sivistystä ja vahvistaa kansan moraalialia. Hänen johdollaan Moskovaan perustettiin ”Hurskauden edistäjien piiri”. Siihen kuului tunnettuja kansalaisia ja se toimi lähellä tsaari **Aleksei Mihailovits Romanovia**, joka hallitsi vuosina 1645–1676. Tähän piiriin oli liittynyt myös patriarkka **Nikon** sekä hänen ajamiensa uudistusten tärkein vastustaja, esipappi **Avvakum Petrov**.

Kun Nikon tuli Moskovan patriarkaksi vuonna 1652, hän ryhtyi heti uudistamaan Venäjän ortodoksisen kirkon jumalanpalveluskirjoja ja liturgisia tapoja.

Kirkollisten uudistusten pyrkimyksenä oli palauttaa Venäjän kirkon jumalanpalvelustekstit alkuperäiseen, kreikkalaista käytäntöä vastaavaan asuun. Muutosten vastustajat kutsuivat itseään vanhauskoiiksi eli starovieroiksi. Valtiokirkosta erotuaan nämä ”kapinalliset” ryhtyivät vastarintaan ja oppositioon kaikkia Nikonin aloittamia kirkollisia reformeja vastaan.

Patriarkka Nikonin kirkollisen reformin keskeinen vaatimus oli kaksisormisen ristinmerkin korvaaminen kolmisormisella. Venäjällä kaksisorminen ristinmerkki oli jo aikoja sitten muuttunut viisisormiseksi käytännöksi. Keskisormi kuvaa Kristuksen ihmisyyttä, sen vierellä etusormi hänen jumaluuttaan, ja muut kolme sormea symbolisoivat Pyhää Kolminaisuutta.

Vanhojen tapojen puolustajien johtoon nousi esipappi Avvakum, jonka mielestä kolmisorminen ristinmerkki oli Antikristuksen tunnusmerkki. Avvakum Petrov oli syntynyt papin perheeseen kesällä 1621 Grigorovon kylässä, Niznij-Novgorodin läänissä.

Äiti **Marija** oli innokas paastoaja ja hurskas rukoilija. Avvakum vihittiin 21-vuotiaana diakoniksi Lopatitsi-nimisessä kylässä, missä hän asui vuodet 1642–1652. Avvakumin papiksi vihkiminen tapahtui vuonna 1644.

Vanhauskoiset vastustivat kirkollista reformia sekä yhteiskunnallisia ja taloudellisia uudistuksia. He joutuivat kirkon ja valtiovallan ankarien vastatoimien, jopa vainojen kohteeksi.

Tällöin teloitettiin liikkeen johtohen-

Ilomantsissa sijainneen Pahkalammin erakkolan munkkeja ja keskellä luostari-palvelija.

kilöitä, kuten esipappi Avvakum vuonna 1682.

Toisaalta teloitukset kasvattivat vanhauskoisten liikkeen sisäistä voimaa. Starovierot joutuivat pakenemaan syrjäisemmille seuduille Pohjois-Venäjälle ja raja-seuduille. Näin heitä päätyi Suojärvelle, Salmiin ja Ilomantsin itäisiin kyliin asti. Heidän turvapaikakseen tuli syrjäisiä kyliä Arkangelin ja Aunuksen lääneissä. Kilvoituspaikoiksi kehittyivät kaukaiset luostarit, kuten Solovetski ja Danilovo (Uikujoki). Vanhauskoisia oli paennut myös Inkerinmaalle, minne Ruotsin hallitsija Kaarle XI antoi heidän asettua asumaan.

Venäjän valtiolta ja kirkko alkoivat vainota vanhauskoisia 1850-luvulla. Noihin aikoihin lakkautui useita heidän luostareitaan. Kemin ja Kuolan kihlakunnissa

oli kuitenkin vielä vuonna 1863 tilastoitu vanhauskoisia yhteensä 24 184 henkilöä. Pitkään senkin jälkeen oli vanhan uskon eli vanhan vieron tunnustajia niin Vienassa, Aunuksessa kuin Suomen Raja-Karjalassakin.

Vanhauskoisia oli ilmeisesti paljon enemmän kuin tilastoissa näkyi, sillä vainojen pelossa monet kristityt salasivat vanhauskoisuutensa. Venäjän valtiovallan ote starovieroihin lieventyi vasta 1800-luvun lopulle tultaessa. Starovierot saivat täydet oikeudet uskonsa harjoittamiselle, kun Venäjälle tuli uskonnonvapauslaki vuonna 1905.

Ennen vuoden 1917 vallankumousta arviot vanhan uskon kannattajien lukumäärästä vaihtelivat kolmen miljoonan ja 15 miljoonan välillä. Nykyisin lasketaan

”Srannikkojen päivätyönä oli rukoileminen, aina 10-14 tuntia vuorokaudessa. Lisäksi he paastosivat ankarasti. Pääsiäispaastossa, sen viimeisellä viikolla, piinaviikolla, he rukoilivat syömättä ympäri vuorokauden.”

vanhauskoisia olevan Venäjällä yhä noin 2,5 miljoonaa. Virossa heitä arvioidaan olevan noin 10 000 ihmistä, joista suurin osa asuu Peipsijärven seudulla.

Vanhauskoiset toteuttivat askeettista elämäntapaa. Erityisesti paastoamista he pitivät tärkeänä. Varsinaisina paastoamisen jaksoina, joulua edeltävänä kuusiviikkoisena paastonaikana ja seitsemiikkoina paastokautena laskiaisesta pääsiäiseen vanhauskoiset söivät sunnuntaisin kalaa. Muina viikonpäivinä ei syöty kalaakaan vaan yksinomaan sieniä, marjoja, perunoita sekä nauriita.

Piinaviikolla eli suurella viikolla vanhauskoiset söivät kerran tai kaksi, mutta eivät syöneet lainkaan torstaina, pitkäperjantaina, eivätkä pääsiäisenä ennen kuin aurinko oli laskenut.

Vanhauskoiset eivät käyneet valtiokirkon pappien toimittamissa jumalanpalveluksissa. He eivät sallineet virallisen kirkon pappien kastaa lapsiaan, eivät hyväksyneet näitä vihkimään avioliittoon eivätkä hautaamaan sukunsa vainajia. Heidän omat pappinsa suorittivat nämä kirkolliset toimitukset.

Starovierojen piti kuitenkin maksaa varsinaisen esivallan asettamille papeille, jotta nämä kirjaisivat pyhät toimitukset kirkonkirjoihin.

Vienan Karjalan pohjoisosassa tunnettua starovierojen suuntausta sanottiin Tuhkasen vieroksi. Sen keskuspaikka oli pieni Tuhkasen kylä Tuoppajärven ja Suomen rajan välisellä alueella. Sieltä on lähtöisin Tuhkasen suku, joka tunnettiin uskonuuntauksen perustajana.

Kansatieteilijä **Ilmari Mannisen** mukaan ”vakavat kristityt” olivat tuhkasia: ”Kun oli kaikki muut uskot elänyt, tuli lopulta tuhkaseksi. Vanhat tuhkasat olivat niin pyhiä, etteivät he juoneet teetäkään. He pitivät pitkiä ja tiheitä paastoja. Niiden lisäksi heillä oli erityisiä paastopäiviä, jolloin ei saanut syödä kaikkia paastoruokiakaan.

Tuhkasen vierossa avioliitossa olevat

noudattivat erityisiä rajoituksia. Väkijuomia he eivät nauttineet lainkaan. Tuhkasen vierolaisten ’ylipappi’ asui Karkalahden kylässä Vienan meren rannalla, Kieretin kauppalan ja Vienan Kemin välillä. Virkaa hoitaessa ylipapilla oli apupappeja, jotka kävivät pienemmissä piireissä lapsia kastamassa, pariskuntia vihkimässä ja vainajia hautaan siunaamassa.

Vienassa kansa kyyditsi ja muonitti ’tuhkaspappeja’ heidän virkamatkoillaan. Tällöin ei papeilla liene ollut muuta palkkaa kuin mitä heille vapaaehtoisesti annettiin. **Elias Lönnrot** kyseli runonkeruumatkoilla ”Tuhkasen vierolaisilta, millä tavoin ko. usko erosi valtiokirkon uskosta. Lönnrotille vastattiin, että papinuskoiiset molivat, toisin sanoen ristivät itsensä toisilla sormilla kuin millä tavoin Jumala oli alun perin käsenyt.

Vanhauskoiset pitivät sangen tärkeänä ristinmerkin tekotapaa, sillä he pitivät kirottuna sitä, joka teki ristinmerkin papin uskoisten noudattamalla tavalla.”

Niin ikään Tuoppajärven saarella sijainneesta luostarista sai alkunsa ”Saaren luostarin vieroksi” nimetty vanhauskoisuuden suunta, johon kuului vain vähän kansaa. Tässä vierossa papille kuuluvat toimitukset suoritti luostarin johtaja tai seurakunnan vanhin. ”Pyhän Saaren” eli ”Eläjien saaren” luostarin munkit karkotettiin luostarista sekä ”Pyhän Saaren” Govinin skiitan naisluostarin sisaret karkotettiin 1850-luvun kuluessa pois kilvoituspaikastaan.

Tuoppajärven luostarisaareen asetettiin valtiokirkon hyväksymä pappi, joka myöhemmin muutti Tuoppajärven pohjoisrannalle Kiestinkiin.

Jo nuorena maisterina runoja koonneen Elias Lönnrotin huomio kiintyi vuoden 1836 matkalla siihen, kuinka Tuoppajärven vanhauskoisten erakkolassa niin hengellinen kilvoitus kuin aineellinen hyvinvointi oli kovin rappeutunut.

Vienan Akonlahden kylässä, Miinoassa, Luvajärvellä, Kiimasjärvellä sekä Nokeuksen kylässä tunnettiin vanhan uskon suunta ”Uusimman uskon molijat”, jonka kannattajia sanottiin startsoiksi tai srannikoiksi.

Srannikkojen päivätyönä oli rukoileminen, aina 10-14 tuntia vuorokaudessa. Lisäksi he paastosivat ankarasti. Pääsiäispaastossa, sen viimeisellä viikolla, piinaviikolla, he rukoilivat syömättä ympäri vuorokauden. Kaikille rukoushetkille oli säädetty esimerkiksi tarkka määrä kumarruksia.

Rukousnauhan helmien avulla kumarusten laskeminen kävi helposti. Srannikat eivät tehneet työtä vaan keskittyivät hartauselämään, rukoukseen ja paastoon. Srannikat eivät koskaan tervehtineet kätelemällä vaan syleilemällä. Heillä oli omat astiansa ja ikoninsa, joiden äärellä ketkään muut eivät saaneet rukoilla.

Vanhauskoisuuden keskuksia olivat Vienanmeren saaren Solovetski, Danilovon luostari Uikujoella sekä Lekša-joen naisluostari, Pyhän saaren eli Eläjien saaren miesluostari Tuoppajärvellä sekä Pyhän saaren Govinin skiitan naisluostari Tuoppajärvellä.

Suomen Karjalassa toimi Juuan Pyötikön erakkola vuosina 1845-1890 sekä Ilomantsin itäisissä kylissä toimineet Liusvaaran kelja, Megrin vanhauskoisten erakkola ja Pahkalammin luostari. Solovetskis-ta muualle siirtyneet munkit perustivat uusia erakkoloita mm. Suomen puolelle Kuusamon Tavajärvelle, jonka viimeinen munkki **Vassilei** kuoli ensimmäisen maailmansodan aikoihin.

Yksi vanhauskoisten keskus oli vielä Äänisen alueella sijainnut Paleostrovin luostari, minne **Ignati**-niminen munkki pakeni kannattajineen.

Kun hallituksen lähettämät joukot kiihuhtivat rankaisuretkelle, tahtoi 2 700 vanhauskoista polttaa itsensä luostarin liekeissä uskonsa tähden.

UNTO MARTIKAINEN

Troitse-Sergijevin luostari

► Ven. Троице-Сергиева Лавра, suom. Pyhän Kolminaisuuden ja Pyhän Sergein lavra on luostarialue Venäjällä Sergijev Posadissa, entisessä Zagorskissa, 70 kilometriä Moskovasta koilliseen.

► Luostari on nykyään yksi tärkeimmistä tai ehkä jopa tärkein ja merkittävien Venäjän luostareista.

► Tsaari Boris Godunov on haudattu luostarin pääkirkkoon.

Maija Kuujärveläinen rakasti

KUVAT: MAIJA PAHOMOVAN JA MIIKUL PAHOMOVIN KOKOELMA

Muistokirjoitus
arvostetun Karjalan
kirjallisuuden tutkijan
Maija Pahomovan
90-vuotispäivän
kunniaksi.

Viime kesänä, 31. heinäkuuta 2016 Kuujärven Maija – **Maija Pahomova** – olisi täyttänyt 90 vuotta. Hän oli lyydiläinen tutkija, joka omisti koko elämänsä Karjalan kirjallisuudelle. Maija Pahomova tunnettiin myös kirjailijanimellä Maija Kuujärveläinen.

Maija Pahomova syntyi vuonna 1926 kuujärveläisten vanhempien perheessä Anuksen kaupungissa, missä hänen isänsä oli siihen aikaan töissä. Karjalan filiaalinen, nykyisen Karjalan tiedekeskuksen tutkijat, joiden kanssa Maija Pahomova teki työtä useita vuosia Petroskoissa, kutsuivat Maijaa uupumattomaksi raatajaksi.

Se oli totta, hän oli raataja. Kun Maija sai lapsen vuonna 1967, jo kahden kuukauden päästä synnyttämisestä hänen oli palattava takaisin töihin. Maamo kirjoitteli yöt ja päivät pöytänsä ääressä, ja pojan kätkyt seisoivat äidin työpöydän vieressä. Lapsen kasvattamisessa Maijaa auttoi hänen oma maamonsa **Jevdokia**, joka rakasti omaa Kuujärven kotiseutuaan ja lyydin kieltään koko sydämellään. Hän myös välitti tämän rakkautensa lapsilleen ja vuvukoilleen.

Lapsuus loppui elokuussa 1938. Maijan taatto **Feodor** oli rakentamassa nuoren Karjalan tasavallan taloutta ja häntä siirrettiin jatkuvasti yhä uusiin paikkoihin. Yhdessä hänen kanssaan pitkin ja poikin Karjalan maata matkusti myös hänen perheensä. Lapsuusvuosina Maija opiskeli Petroskoissa ja Uhtualla sekä Kuujärven koulussa, joka jäi hänen mieleensä koko iäksi.

Vuosikymmenien kuluttua Maija tutki Kuujärven koulun historiaa Karjalan kansallisessa arkistossa ja kirjoitti kou-

lun vaiheista tasavallan lehdissä: *Litseissä* 7–8/1997, *Careliassa* 7/1997 ja *Omassa Muassa* 4.2.1999. Keräämänsä tiedot hän lähetti Kuujärvelle, jossa hänen ansiostaan ruvettiin viettämään paikallisen koulun perustamispäivää ja kunnioittamaan entisaikojen opettajien muistoa. Vuonna 1999 Kuujärvellä juhlittiin koulun 100-vuotispäivää.

Tämän ohella Maija sai arkistosta tiedot Joensuun kylän Pahomovien ja Vdovinovien, Sjolan kylän Melnikovien perheistä sekä muista kuujärveläisistä suvuista 1700-luvulle saakka – siihen Petroskoissa säilytettävät asiakirjat loppuivatkin.

Maijan isoisa **Obram** oli syntynyt Kuujärven Joensuussa 22. lokakuuta 1866 eli olisi täyttänyt kuluvana vuonna 150 vuot-

Karjalan kirjallisuutta

ta. Maija löysi arkistosta myös arvokkaita asiakirjoja Kuujärven kunnan ja pyhän Georgioksen kirkon historiasta. Saamansa tiedot hän välitti lyydiläisille: hän kirjoitti usein kuujärveläisille, jotka ovat asuneet Kuujärvellä, Aunuksessa, Suomessa, Tšerepovetsin kaupungissa ja muualla. Hänen viimeisin kirjoituksensa, jonka hän omisti kotikylälleen Joensuulle, julkaistiin kuolemansa jälkeen *Karjalan Heimon* Kuujärven erikoisnumerossa 9–10/2003.

Maijan lapsuus loppui yhtäkkiä 10. elokuuta 1938 Uhtualla. Sinä päivänä Neuvostoliiton sisäasiainkomisariaatti NKVD pidatti hänen isänsä Feodorin ja vei hänet vankilaan. Feodoria syytettiin vastavallankumouksellisesta toiminnasta. Feodorin perhe – vaimo Jevdokia, kolme 9–15-vuotiaista tytärtä ja viiden kuukauden ikäinen poika **Adolf** – rajun kotietsinnän ja kuulustelujen jälkeen ajettiin ulos asunnosta. Suurella vaivalla he pääsivät Uhtualta Kuujärvelle O bram-tieton ja **Jelena**-paapon luo.

Kidutuksista huolimatta Feodor-taatto pysyi lujana eikä tyrmässäkään kadottanut ihmisarvoa. Hän kieltäytyi allekirjoittamasta NKVD:n leipomaa tunnustusta ja kävi läpi Gulag-vankileirin helvetin. Taaton vangitsemisen jälkeen NKVD:n miehet kuulustelivat ja kiduttivat 12-vuotiaista Maijaa. He halusivat saada pienen Maijan puhumaan omaa isää vastaan ja kieltämään hänet, mutta tyttö ei antanut periksi.

Useat vuodet pieni Maija joutui kantaamaan ”kulakin vunukan ja kansanvihollisen tyttären” haukkumanimeä. Vasta Feodor-taaton kuoleman jälkeen perestroikan ja glasnostin aikana Maija sai hänen nimensä puhdistetuksi – Feodorille annettiin täysi rehabilitointi. Karjalan tasavallan prokuraattorinvirasto tunnusti Maijan 23. helmikuuta 1994 poliittisten repressioiden uhriksi.

Maija eteni opiskelijasta työveteraaniksi. Sodan aikana 1941–1944 Maija oli evakossa Permin alueella. Siellä hän päätti koulun ja sen jälkeen opiskeli Osan kaupungin pedagogisessa opistossa. Vuonna 2000 Karjalan tiedekeskukseen tuli Osasta kirje: pedagogisessa opistossa, jossa Maija opiskeli evakkovuosina, avataan museo ja siihen tulee myös Maijalle omistettu oma nurkka. Opiston pyynnöstä Maija lähetti sinne

Ilmoitus Karjalan tasavallan kulttuurin ansioituneen työntekijän kunnianimen myöntämisestä Maija Pahomovalle petroskoilaisessa Neuvosto-Karjala (nykyisin Karjalan Sanomat) -sanomalehdessä (24.9.1982).

valokuvia ja muita materiaaleja. Sodan jälkeen Maija valmistui Karjalais-suomalaisesta opettajainstituutista vuonna 1946 ja Karjalais-suomalaisesta yliopistosta 1950.

Vuosina 1953–1956 hän oli jatko-opiskelijana Maailman kirjallisuuden instituutissa. Päätettyään jatko-opintonsa Maija tuli töihin Tiedeakatemian Karjalan filiaalini Kielen, kirjallisuuden ja historian instituutin kirjallisuuden osastoon, jossa hän toimi vuosina 1956–1983 vanhempana tutkijana.

Eläkkeelle siirrettyään Maija jatkoi tutkimustoimintaa, auttoi nuoria tutkijoita ja tuki aloittelevia kirjailijoita. Hänellä oli filologian lisensiaatin oppiarvo (1962). Vuonna 1976 hänet hyväksyttiin Karjalan kirjailijaliiton jäseneksi. Karjalan tasavallassa häntä kunnioitettiin työveteraanin arvolla.

20. syyskuuta 1982 Karjalan ASNT:n (autonominen sosialistinen neuvostotasavalta) Korkeimman neuvoston puhemiehistön asetuksella hänelle myönnettiin Karjalan tasavallan kulttuurin ansioituneen työntekijän kunnianimi.

Sydämenasia oli Karjalan kirjallisuus. Maija Pahomovan tutkimusten keskeisimpiä aiheina ovat Karjalan kirjallisuus, suomalais-ugrialaisten kansojen kirjallisuudet sekä kirjailija **Mihail Prišvinin** tuotanto, joka oli omistettu luonnonfilosofialle ja Karjalan kauneudelle. Maija kirjoitti kuusi monografiaa, lukuisia tieteellisiä ja lehtiartikkeleita, kokosi useita Karjalan kirjailijoiden antologioita ym.

Hänen tutkimuksensa kuuluvat osana yhteisteoksiin *Karjalan neuvostokirjallisuuden historia* (Petroskoi 1969), *Monikansallisen neuvostokirjallisuuden historia* (osa 4–6, Moskova 1972–1974), *Karjalaiset* (Petroskoi 1983), *Karjalan ASNT* (Petroskoi 1986) sekä muihin yhteisjulkaisuihin ja tietosanakirjoihin. Häneltä ilmestyivät *Karjala neuvostokirjailijoiden tuotannossa* (Petroskoi 1974), *Lajin ja tyylin etsinnät Karjalan nykyisessä proosakirjallisuudessa* (Petroskoi 1981) ja muita kirjoja.

Maija toimi täydellä sydämellään Karjalan kirjallisuuden hyväksi. Hän puolusti rohkeasti vienankarjalaista kirjailijaa **Jaako Rugojevia** silloin, kun Rugojevia ilman perusteita syytettiin kansalliskiihkosta, ja hänen romaaninsa Ruokoranta julkaiseminen haluttiin kieltää. Maija myös kirjoitti ensimmäisenä aunuksenkarjalaisen runoilijan **Vladimir Brendojevin** tuotannosta antaen tälle tukensa ja auttaen lukijoita ymmärtämään Brendojevin runojen suurta merkitystä kansalliselle kulttuurille.

Ihmiskohtaloiden kronikka syntyi. Maija Pahomova perusti Karjalan kirjallisuuselämän kronikan, jonka tekemiselle hän antoi loputtomasti aikaa ja voimia aina kuolinpäiväänsä saakka. Maijan ja **N. S. Polištšukin** kokoonpanema Karjalan kirjallisuuselämän kronikka (1917–1961) julkaistiin Petroskoissa vuonna 1963.

Sitä ennen vuonna 1959 Petroskoissa ilmestyi heidän laatimansa Karjalan kir-

jallisuuselämän kronikka 40 vuoden ajasta (1917–1957). Näiden molempien teosten toimittajina olivat **S. V. Kolosenok** ja vienalainen kirjailija **Nikolai Jaakkola**. Maija toimi myöhemmin julkaistujen kirjallisuuskronikoiden tieteellisenä toimittajana.

Jouduttuaan itse alaikäisenä poliittisten repressioiden uhriksi Maija yritti palauttaa kunnian myös 1930-luvulla vainotuille Karjalan kansallisille kirjailijoille, joiden tietoja hän keräsi useita vuosia eri julkaisuista ja arkistoista. ”Maija Pahomova hankki aineistoa kirjastoista ja kaupunginarkistoista, joissa hän tutki lukuisia aikakauslehtiä, kirjoja ja muita julkaisuja. Kirjallisuuden tutkijana hän pääsi mm. KGB:n arkistoihin, joissa tiukan valvonnan alaisena tutki kirjallisuutta”, kuvaili Maijan uhrautuvasta työstä hänen seuraajansa **N. A. Prušinskaja** *Karjalan Sanomissa* 31. heinäkuuta 1996.

Kronikan 1917–1957 korrehtuurissa Maija mainitsi vainottujen kirjailijoiden nimet ja teokset, mutta tarkastajat vaativat niiden poistamista. Pitkän kädenväännön jälkeen osa nimistä jäi kronikkaan, mutta sensuuri kielsi julkaisemasta 20 koneella kirjoitettua sivua, jotka sisälsivät etenkin suomalaisten kirjailijoiden – mm. **Allan Visasen, Lauri Luodon, Otto Oinosen, Ludvig Kososen, Einari Leinon, Kustaan (Jukka Toivolan)** ja **Viljo Pajun** – tietoja.

Sen jälkeen Maija yritti monta kertaa julkaista nämä tiedot lisäyksinä myöhempiin kirjallisuuskronikkoihin, mutta se ei valitettavasti onnistunut. Kerran hänen lisäyksensä olivat jo kirjapainossa, kun valmiiksi tehty ladelmä purettiin. Julkaisemisen edistämiseksi Maija luovutti 23. tammikuuta 1989 laatimansa *Lisäykset Karjalan kirjallisuuselämän kronikkaan* nuoremalle kollegalleen **N. A. Prušinskajalle**, jonka kanssa hän elämänsä loppuvuosina teki tiivistä yhteistyötä.

Tämä ilmenee mm. vainottujen kansallisten kirjailijoiden rehabilitointia koskevasta Maijan kirjelmästä, jonka hän osoitti Karjalan kirjailijaliittojen puheenjohtajille **Armas Mišinille** ja **Marat Tarasoville** (teksti vuosijulkaisussa *Lüüdilaine* 2006, s. 24).

Maijan kuoleman jälkeen vuonna 2005 Petroskoissa julkaistiin **N. A. Prušinskajan** ja **J. I. Takalan** teos, joka on otsikoitu suomeksi nimellä *Karjalan kansalliset kirjailijat: suomalaisten maastamuutto ja 1930-luvun poliittiset rangaistustoimet: Bibliografiahakemisto. Karjalan tasavallan kir-*

Tiedeakatemian Karjalan filiaalın Kielen, kirjallisuuden ja historian instituutin kirjallisuuden osaston tutkijat keskustelemassa Eino Karhun käsikirjoituksesta Suomen kirjallisuuden historia. Oikealta vasemmalle: Helmi Kabanova, Eino Karhu, Maija Pahomova, Natalia Prušinskaja, Armas Mišin ja Juri Djužev.

jallisuuden bibliografia (1917–1961): Lisä-hakemus (sic).

Tässä teoksessa ei ole kuitenkaan mitään mainintaa Maija Pahomovan laatimista lisäyksistä. Häntä ei myöskään mainita teoksen valmistamiseen osallistuneiden tutkijoiden pitkässä listassa. Muuten vuonna 2005 julkaistu teos sisältää samoja 1930-luvulla vainottujen suomalaisten kirjailijoiden nimiä kuin Maijan kokoomat lisäykset.

Näinpä hänen suuret ponnistelunsa poliittisten vainojen uhriksi joutuneiden kirjailijoiden rehabilitoimiseksi epäoikeudenmukaisesti jätettiin varjoon.

Kosketuksia suomalais-ugrilaisuuteen ja Prišviniin. Maija kirjoitti myös tutkimuksen *Nuorten kirjallisuuksien eepos* (Leningrad 1977), jossa hän vertaili erilaisiin suomalais-ugrilaisiin kansoihin kuuluvien kirjailijoiden kirjallista tuotantoa. Tätä teosta moni suomalais-ugrilaisen kirjallisuuden tutkija pitää edelleenkin pöydällään.

Maija oli kirjeenvaihdoissa unkarilaisen professorin **Peter Domokosin** sekä virolaisten ja moskovaalaisten kulttuurityöntekijöiden kanssa. Neuvostoliiton rajojen ulkopuolella hän kävi vain kerran vuonna 1975, jolloin hän osallistui IV Kansainväliseen suomalais-ugrilaiseen kongressiin Budapestissa. Tämä tapahtuma painui iäksi hänen muistiinsa.

Mihail Prišvinin jalanjalkia seuraten Maija kierteli vuonna 1957 jalkaisin Äänisen ja Vienanmeren kylät, joiden kautta

kirjailijan tie kulki Karjalassa. Useat vuodet Maija kävi jatkuvaa kirjeenvaihtoa Prišvinin lesken kreivitär **Valeria Dmitrijevnan** kanssa, joka oli rakastunut Karjalaan. Kreivitär vieraili myös Petroskoissa, jossa hän asui Pahomovien asunnossa.

Feodor-taatto lahjoitti Valeria Dmitrijevnaalle oman tuohikonttinsa, joka sai kunniaapaikan Prišvinin museossa: samanlaisen kesselin kera Prišvin retkeili Karjalassa. Prišvinin tuotannolle on omistettu Maijan teokset *Prišvin ja Karjala* (Petroskoi 1960) ja *Mihail Mihailovitš Prišvin* (Leningrad 1970). Vuonna 1987 hän julkaisi Petroskoissa kokoonpanemansa Prišvinin Karjala-aiheisten teosten kokoelman, joka on laajuudeltaan 703 sivua. Loppuvuosi-
naan Maija antoi neuvoja Prišvinin tuotannon ranskalaiselle tutkijalle **Francoise Burgunille**, joka kirjoitteli ja soitteli Maijalle Pariisiin Sorbonnesta.

Karjalan honkien varjossa. Maija Pahomova siirtyi tuonilmaisiin Petroskoissa suovattapäivänä 12. heinäkuuta 2003 vaikean sairauden uuvuttamana. Seuraavana suovattana 19. heinäkuuta hänet saatettiin haudan lepoon Besoutsan hautausmaalla. Siellä hän lepää Karjalan honkien varjossa Feodor-taattonsa ja Jevdokia-maamon-sa välissä. Maijan poismenon jälkeen valtaosa hänen mittavaa kirjakokoelmaansa siirtyi lahjoituksena Karjalan kansalliseen kirjastoon.

MIIKUL PAHOMOV
NATALIA TŠIKINA

Wikipediä livvixse pääsi julkisuuteen

Karjalankielisessä ”Wikipediässä” on noin 2 300 artikkelia, jotka kertovat laajasti karjalaisesta kulttuurista. Lokakuussa julkaisussa livvinkarjalankielisessä Wikipediassa on esimerkiksi pitkä artikkeli *Karjalan Heimo* -lehdestä.

Livvinkielisen sanakirjan kehittämisen ohella myös varsinaiskarjalan tietosanakirja on työn alla, mutta toistaiseksi vielä hautomovaiheessa. Varsinaiskarjalaiseen sivustoon kuuluu artikkeleita vienan-, etelä- ja tverinkarjalaksi, ja tämän aineiston kokonaislukumäärä on nyt lähes 1 500 artikkelia.

Itä-Suomen yliopiston tutkija ja opettaja **Natalia Giloeva** kertoo, että livvinkarjalankielistä Wikipediaa päivitetään jatkuvasti noin 17 kirjoittajan voimin.

Wikipediaan kirjoittavat Suomen, Venäjän ja Ruotsin karjalaiset. Aktiivisimpia kirjoittajia ovat venäjänkarjalainen **Ilja Moshnikov** ja suomenkarjalainen **Maria Kähäri**.

Miksi livvinkarjalankielinen Wikipediä saatiin ensimmäisenä julkaisukelpoiseen laajuuteen, Natalia Giloeva?

– Livvinkarjalankielinen Wikipedia saatiin hautomosta ensimmäisenä, sillä nimenomaan livvinkarjalaksi kirjoittavia on muita enemmän. Esimerkiksi aktivistit Ilja ja Maria kirjoittavat livvinkarjalaksi.

Millaisia haasteita on ollut, eli mikä työnsä on vaikeinta?

– Wikipedian hautomosta (Wikimedia) päästettäväksi piti saada kirjoitettua paljon artikkeleita, vaikka kirjoittajaresurssit eivät ole olleet eivätkä ole edelleenkään isoja.

Paljonko livvinkielisessä Wikipediassa on kaikkiaan ollut artikkeleiden kirjoittajia?

– Aktiivisia kirjoittajia on 17 ja paljon enemmän on sellaisia, jotka kirjoittivat vain muutaman artikkelin. Olisikohan niitä kaikkiaan lähes sata. Itsekin olen kääntänyt Wikipediaan vain kaksi artikkelia ja korjannut muiden käännöksiä noin 25.

Kuinka paljon tätä julkaistua sanakirjaa on luettu, millaisia käyttäjälukuja on tiedossa?

– Sitä en tiedä, mutta kiinnostusta on ja se kasvaa.

Milloin muut karjalankieliset versiot saadaan julkaisukuntoon?

– Se riippuu siitä, kuinka aktiivisesti niihin rupeavat kirjoittamaan esimerkiksi etelä- ja vienkärjalaiset. On ollut puhetta myös yhteisestä karjalankielisestä Wikipediasta, jossa olisi artikkeleita eri murteilla.

Kenelle antaisit suurimman kiitoksen tähän mennessä tehdystä työstä?

– Ilja Moshnikoville ja Maria Kähärielle. Kiännä-hankkeen käännösseminaarissa Ilja ja Moshnikov on pitänyt Wikipedia-työpajaa, jossa opiskelijat ovat opetettu kirjoittamaan Wikipediaan. Koulutus toi uusia kirjoittajia.

Karjalankielinen Wikipedia

- Karjalankielisen Wikipedian löytää internet-osoitteesta <https://olo.wikipedia.org>. Pääsivulla toivotetaan lukijat tervetulleiksi näin: ”Terveh tulgua livvinkarjalan Wikipedieh!”
- Wikipediaa ylläpitävän säätiön mukaan internetin ilmaisessa tietosanakirjassa on tällä hetkellä artikkeleita yli 250 kielellä. Karjalankielistä Wikipediaa alettiin luoda vuonna 2007.
- Karjalan Sivistysseura julkisti viime keväänä 110-vuotisjuhliensa yhteydessä kilpailun, jolla pyritään vauhdittamaan tietosanakirjojen syntymistä.
- Kilpailussa oli tarkoitus palkita kolme tuotteliainta kirjoittajaa apurahalla. Kilpailuaika päättyi marraskuun lopussa ja tuloksia on luvassa myöhemmin.

Kinnermäen kylässä on enemmän taloja kuin asukkaita. Ympäri vuoden asukkaita on vain viisi: Jussi eli Ivan Jersov sekä matkailuyritystä poikansa kanssa. Tässä he ovat yhteiskuvassa oululaisten opiskelijoiden kanssa.

Audiovisuaalisen viestinnän

Opintomatka vei Oulun pikisaarelaiset viikoksi töihin Karjalan perinteikkääseen Kinnermäen kylään.

Ryhmä Oulun seudun ammattiopiston Myllytulli-Pikisaari-yksikön rakennusrestauraoinnin ja audiovisuaalisen viestinnän alojen opiskelijoita ja opettajia teki matkan Kinnermäkeen. Mitä heille opetti

kohde, joka on toiselta nimeltään Kinnermä, pieni kylä Venäjän Aunuksen Karjalassa?

Ensimmäisiä asioita, jotka huomasi Kinnermäessä, oli hiljaisuus. Luonnonääniä kyllä riittää, etenkin linnunlaulua, mutta autoja ei juuri näy, lukuun ottamatta muutamaa tukkirekkaa ja satunnaista autoilijaa, jotka ajavat kylän läpi. Ihmisvillan puute luo mukavaa rauhallisuutta.

Toinen merkille pantava asia on yksinkertaisuus. Eniten ehkä totuttelua vaativat ulkokuuressit sekä savusauna ainoana peseytymismahdollisuutena. Muutama suihkukin on, mutta syrjäisessä kylässä niiden käyttö on minimaalista, ainakin meille.

Edes internetin puute ei ole yhtä vaikeaa kuin oman suihkun ja vessan puute.

Tavallaan tämä on hyvä tapa huomata, miten eri tavalla muualla maailmassa ja paikoin Suomessakin eletään. Mökkeilijöille tämä kaikki lienee tuttua, mutta itselle luonnosta vieraantuneena tällaiset asiat ovat hyvä herätys siihen, miten mukavuudet tulee ottaneeksi liian itsestäänselvyytenä. Osasin toki varautua ja olin hyvin tietoinen kaikesta tästä.

Omakohtaisena haasteena toimi myös internetin ja yleensäkin elektroniikan puute. Monet meistä ovat varmaan huomanneet, miten älypuhelin polttee taskussa,

pyörittävät Nadja ja Igor Kalmykov kahden

Karjalaiset taitajat opettivat nuorille suomalaisvierailleen muun muassa saunavastan sitomista.

kurssi kuuli hiljaisuuden

jos joutuu hetkenkin olemaan aloillaan ilman erityistä aktiviteettia. Siksi Kinnermäki kelpaa hyväksi vieroituskaitokseksi.

Restauroinnin opiskelijat ovat käyneet Kinnermäessä säännöllisesti jo vuodesta 1999, mutta audiovisuaalisen viestinnän opiskelijoille kerta on ensimmäinen. Tällä kertaa restauroinnin opiskelijat uudistivat vapaaehtoistyönä siltoja ja pitkospuita sekä pengersivät jyrkällä rinteellä olevan savusaunalle johtavan polun helpommin kuljettavaksi. Samalla savusaunan eteen rakennettiin maisemaan sulautuva vilvoitteluterassi.

Työt tehtiin perinteitä kunnioittaen ja käyttämällä paikallisia materiaaleja. Työkohteet valikoituvat aina kyläläisten omien tarpeiden mukaan. Videoryhmän tehtävänä oli dokumentoida paikallista elämäntapaa sekä karjalan kieltä ja kulttuuria.

Karjala on mielenkiintoinen alue, josta suomalaisena olen tiennyt nolottavan vähän. Se on aina ollut oma alueensa, jossa on asunut oma kansansa, karjalaiset heimot. Karjalan kulttuuri eri kielivariaatioineen on yksi tunnetuimpia Suomessa. Valitettavasti sen tulevaisuus ei ole täysin varma.

Karjalasta minulle tulee mieleen kolme merkittävää asiaa, karjalaisuus, venäläisyys

ja ortodoksisuus. Karjalaisuus sellaisena kuin se minulle avautui, ilmenee rakennuksissa ja luonnossa. Harmaat hirsimökit, pienet kylät ja paikannimet, jotka kuulostavat tutuilta suomalaisenkin korvaan, sekä rento elämäntapa metsäisillä alueilla. Vaikka suomalaisena ei ymmärrä puhetta sataprosenttisesti, niin puheen aiheen voi ymmärtää ja erottaa joitain sanoja ja asioita.

Venäjän ja ortodoksisuuden vaikutus on vahva. Taloissa on ortodoksisen tapan varattu nurkasta paikka ikonille. Kinner-

Audiovisuaalisen viestinnän opiskelijat olivat ensimmäistä kertaa mukana Kinnermäen matkalla. He kuvasivat paikallista elämää sekä karjalan kieltä ja kulttuuria.

mässäkin on ikoninurkkaus joka talossa, ja kylällä on oma tšasouna eli rukoushuone. Kinnermäen rukoushuone on 1700-luvulla rakennettu palaneen rukoushuoneen tilalle. Toinen 1700-luvulla rakennettu rakennus on **Jeršovin Jussin** talo, mahdollisesti saman henkilön tekemänä kuin tšasouna.

Tarinan mukaan Jussin talon rakensi Ruotsin puolelta tullut henkilö, joka muutti aikoinaan Karjalaan karkuun naapurimaassa ollutta lamaa. Tarinaa tukee se, että nämä kaksi rakennusta on rakennettu eri tavalla kuin muut talot. Karjalaisen talon hirret ovat yleensä pyöreät ulkoa ja suorat sisältä, mutta tšasouna ja Jussin talon hirret ovat suorat sekä sisä- että ulkopuolelta.

Tšasounaan liittyy mielenkiintoisia tarinoita. Yksi vanhimmista on tarina Kinnermäen ikonista, jonka kopio on tšasounassa. Alkuperäinen ikoni on siirretty Petroskoin museoon. Tarinan mukaan 1600-luvulla venäläinen sotilas matkasi maan läpi mukanaan ikoni. Ikonin yritti varastaa pappi, joka kuitenkin sokeutui. Tästä säikähtäneenä pappi palautti ikonin takaisin sotilaille. Sotilaan saavuttua Kinnermäkeen hän sai niin hyvää kohtelua, että hän lahjoitti ikonin kyläläisille, ja se päättyi tšasounaan. Ikonilla on tarinoiden mukaan ihmeitä tekeviä voimia ja siitä tuli pienimuotoinen pyhiinvaelluskohde.

Kommunismien aikana uskonto oli

Olga Gokkoeva palkittiin kylän kehittämisestä

Karjalan Kielen Kodin alkuunpanijana tunnettu **Olga Gokkoeva** voitti hiljattain Venäjän kansankamarin kansalaisaktivistipalkinnon, joka on 200 000 ruplaa eli noin 3 000 euroa. Voitto tuli Minä olen kansalainen -kilpailun pienten kylien ja kaupunkien kehittämistä koskevassa sarjassa. Kilpailussa on kaikkiaan 15 sarjaa.

Raha on tarkoitettu käyttämään Karjalan Kielen Kodin yläkerran teatterisalun kunnostamiseen. Lisäksi Karjalan Kielen Kodi on saanut 900 000 ruplaa kylästä tukevasta venäläisestä rahastosta.

kielletty ja tšasouna suljettu. Tähän aikaan liittyy myös toinen tarina siitä, miten tšasounan kellotorni piti purkaa. Paikalle oli komennettu joukko työmiehiä, jotka aloittivat purkutyöt. Kesken töiden torni kaatui ja kello kajahti maahan niin

kovalla äänellä ja maan värinällä, että purkutöihin komennetut miehet säikähtivät ”Jumalan ääntä”, eivätkä enää suostuneet jatkamaan työtään.

Kinnermäessä oli aikoinaan jopa 125 asukasta ja nykyistä useampia taloja. Osa noista taloista on edelleen paikoillaan, mutta osa jo romahtaneina vuosien käyttämättömyyden jälkeen. Ennen Neuvosto-aikaa Karjala eli maataloudesta ja esimerkiksi kaskiviljely oli tärkeää. Neuvosto-aikana päätettiin, että Ukraina toimii Neuvostoliiton vilja-aittana, ja muilta alueilta maataloutta ajettiin alas.

Tällä hetkellä venäläinen hirsirakentaja **Pavel** rakentaa Kinnermäkeen uutta rakennusta, josta on määrä valmistua maisemaan sopiva. Myös paikalliset **Olga Gokkoeva** ja **Nadja Kalmykova** ovat rakennuttaneet omiin taloihinsa uusia siipiä, tietenkin perinteitä kunnioittaen.

Kinnermäki on hyvässä asemassa, sillä sen säilymisen puolesta tehdään aktiivisesti töitä. Samalla toivotaan myös muiden Karjalan kylien saavan enemmän huomiota sekä niiden tarvitsemia kunnostamista ja suojelua.

Yksi kulttuuriprojekti on Karjalan Kielen Kodi Vieljärvellä. Siellä järjestettiin karjalankielinen teatteriesitys, jota kävimme katsomassa ja kuvaamassa. Esityksen aikana tulivat kulttuurierot esille. Siinä missä suomalainen yleisö istui hiljaa ja totisena,

ovat paikalliset tottuneet siihen, että yleisö reagoi elävästi näytelmään.

Tutustuimme myös karjalaiseen sulhaspiirakkaperinteeseen **Anna Kuznetsovan** opastuksella. Kyseessä on piirakka, joita on perinteisesti leivottu, kun sulhanen on tullut pyytämään lupaa mennä talon tyttären kanssa naimisiin. Piirakat olivat varsin hyviä ja muistuttivat paljolti riisipasteijoita. Opin myös sen, että ennen kuin riisi saapui näille alueille, piirakoissa käytettiin paikallisia viljoja.

Mitä ajatuksia Karjala sitten herätti minussa ja muissa matkailijoissa? Yleinen mielipide tuntui olevan, että ihmiset nauttivat luonnon läheisyydestä ja asioiden yksinkertaisuudesta. Etenkin internetin ja älypuhelinien puute oli monille yllättävän mukavaa ja helppoa.

Itse otin ensimmäisten päivien aikana tavoitteeksi, etten käytä koko viikon aikana kännykkää. Oli erittäin mielenkiintoista huomata, miten helposti sitä pärjää ilman älylaitteita ja miten sitä alkaa huomata asioita sekä ryhtyy etsimään tekemistä lähiympäristöstä uudella tavalla.

Merkille pantava ajatus oli myös se, miten itse ajattelin Karjalan ja Kinnermäen erikoismatkailukohteena, ikään kuin selviytymiskokemuksena siitä, miten pärjää lähellä luontoa kaukana kaupungista. Aloin ymmärtää, miten luonnosta vieraantunut ja kaupungistunut olen.

Juoksevan veden puute ja ulkovessat tuntuivat alkukantaisilta ja epämukavilta. Samalla kuitenkin joutui miettimään, miten suurin osa ihmisistä elää juurikin tällä tavalla. Matkan viimeisinä päivinä, paikallisten kanssa jutellessa tajusin konkreettisesti, että kaikki tämä on alueen ihmisille täysin arkista elämää. He eivät näe Karjalaa minään etno- tai extreme-matkailukohteena, vaan tavallisena paikkana, jossa eletään meille erilaista, mutta heille normaalia elämää. Karjala ei ole mikään museoitu kulttuurinäyteikkuna, vaan elävä paikka. Jeršovin Jussin sanoin: ”Sellanen elämä Karjalas”.

Lopuksi voisin sanoa, että toivon todella karjalan kielen ja kulttuurin olevan elävä osa Venäjän Karjalaa myös tulevaisuudessa. Tämä on mahdollista Kinnermäen asukkaiden kaltaisten toimeliäiden ihmisten ansioista!

Suuri kiitos Karjalan Sivistysseuralle, joka avusti meitä matkan rahoituksessa ja mahdollisti meille avartavan mahdollisuuden tutustua Karjalaan.

NINO TENHUNEN

Kuusamon kurssi tutki innolla vienankarjalaisten sukujen juuria

Kuusamo-Opisto järjesti 29.–30. loka-kuuta harvinaisen sukututkimuskurssin, jossa perehdyttiin vienankarjalaisten sukujen tutkimiseen. Kurssilla oli osallistujia ympäri Suomen.

Viena tutkimusalueena on haastava ja pelkästään sen vuoksi, että asiakirjat ovat venäjänkieliset ja suurin osa lähdemateriaaleista on eri arkistoissa Venäjällä. Karjalan Sivistysseura on kuitenkin Suomessa panostanut viime vuosien aikana kovasti sukututkimukseen ja avasi vuosi sitten Sampo-tietokannan. Siihen kerätään lähdemateriaalia sekä valmiita, jo tehtyjä sukututkimuksia kaikkien vienankarjalaisten käyttöön.

Toinen haastava asia on, että moni ei vieläkään tiedä olevansa sukujuuriltaan vialainen. Näin siksi, että aikoinaan, kun vialaiset pakolaiset tulivat Suomeen, pyrittiin taustat salaamaan. Lisäksi pelättiin palautusta rajan taakse. Useat lähtivätkin takaisin, mutta moni jäi Suomeen. Sukunimet vaihdettiin suomalaisiksi, ja jäljet pyrittiin häivyttämään. Eräissä lähteissä on mainittu, että vialaisia tuli Suomeen yli 11 000!

Kurssilla käytiin ensimmäisenä päivänä läpi perustietoa sukututkimuksesta. Miten ja mistä aloittaa sekä millaisia lähteitä vienankarjalaisessa sukututkimuksessa käytetään – mitä on olemas-

sa Suomessa ja Venäjällä. Kurssilaiset oppivat Sampo-tietokannan käyttöä ja etsimään sieltä materiaaleja.

Toinen kurssipäivä käytettiin täysin venäjänkielisten aineistojen tulkintaan, opeteltiin sekä rippikirjojen että metrickakirjojen (kastetuiden, vihittyjen ja haudattujen luettelot) rakennetta, jotta opitaan tunnistamaan mikä mikäkin metrickakirja on. Lisäksi iltapäivällä opeteltiin kirjain kirjaimelta kääntämään venäjänkielistä käsinkirjoitettua tekstiä.

Kurssin oppilaat saivat vielä käännettäväkseen oman sukunsa kirkonkirjoja. Monelle tämä oli erittäin tervetullut lisä, jota he eivät osanneet edes odottaa kurssilta saavansa. Tämä kohensi entisestään motivaatiota opetella lukemaan kirkonkirjoja. Kaikki löysivätkin kirkonkirjoista sukulaisia tai isovanhempiensa perheet ja oppivat hahmottamaan vieraskielistä kirjoitusta jatkotutkimuksia varten.

Kurssilaiset saivat vielä eväitä jatkotutkimuksiinsa, mitä seuraavaksi kannattaa tehdä. Vienan Karjalan sukututkimus on nykyään erittäin suosittua ja ihmiset kovasti etsivät juuriaan – ja onneksi niitä nykypäivänä on hyvin mahdollista löytää!

Kurssin opettajana toimi vialaisjuurinen sukututkija **Sari Heimonen**.

Kurssilaiset löysivät venäläisistä kirkonkirjoista omia sukulaisiaan tai isovanhempiensa perheet. Lisäksi he oppivat hahmottamaan vieraskielistä kirjoitusta jatkotutkimuksia varten.

Vitali Dobrininin töitä on hänen kotiateljeessaan Kostamuksessa, Tretjakovin galleriassa Moskovassa ja Venäläisen taiteen museossa Pietarissa.

UUTISIA KARJALASTA

Taidenäyttely juhlisti Vitali Dobrininin uraa

Kostamuksessa asuva kuvataiteilija **Vitali Dobrinin** on saanut taannoisen 60-vuotispäivänsä kunniaksi Karjalan tasavallan kansantaitelijan arvon. Syksyn ajan oli Petroskoissa esillä hänen töidensä näyttely.

Vitali Dobrininin taiteilijanura on jatkunut melkein 40 vuoden ajan. Edellinen Dobrininin oma näyttely oli esillä Karjalan tasavallan taidemuseossa vuonna 2005. Hänen töitään on ollut esillä myös yhteisnäyttelyissä Petroskoissa ja muualla.

Vitali Dobrinin syntyi 24. joulukuuta vuonna 1955 Uhtualla. Karjalaiset vanhemmat ovat syntyisin Munankilahden kylästä. Dobrinin on valmistunut Herzenin pedagogisen yliopiston taide- ja grafiikan tiedekunnasta Pietarista.

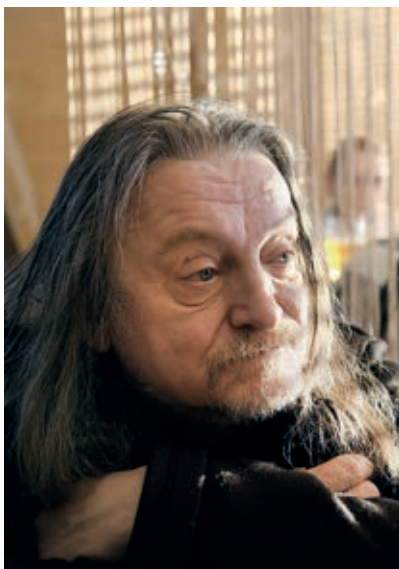
TAPANI KAUKONIEMI

mutta myös Suomessa.

Vitali Dobrininin Kalevala-aiheiset maalaukset kuvittavat viime vuonna julkaistua *Kalevala vienankarjalakši*-teosta.

Vitali Dobrinin.

Suomessa Dobrinin tunnetaan nyt erityisesti *Kalevalan* kuvittajana, kun hänen töitään julkaistiin viime vuonna Karjalan Sivistysseuran kustantamassa vienankielisessä *Kalevalassa*.

Dobrinin on opettanut taiteilijoita esimerkiksi Kostamuksessa vuonna 1980 ja Kuhmossa vuonna 1998.

Tämän syksyn Petroskoin-näyttely oli aika pienimuotoinen, mutta teki suurta kunniaa merkittäväälle karjalaiselle taidemaalarelle.

Taidemuseo valitsi syksyn näyttelyyn kuvataiteilijan kokoelmasta sellaisia maalauksia, joita ei ole ollut koskaan ennen esillä museon tiloissa.

Petroskoilainen yleisö pääsi näkemään monia Dobrinin tauluja ensimmäisen kerran.

Vitali Dobrinin ylistää tuotannossaan Karjalan luonnon kauneutta. Hän kuvaa myös karjalaisia ja kalevalaisia hahmoja omalla persoonallisella tyyllillään. Teoksissa voi nähdä karjalaisen kansan historiaa, perinteitä ja voimaa.

Taiteilija tutkii karjalaisen kansan elämää ja kuvaa sitä tauluissaan, joiden nimiä ovat esimerkiksi *Elämän värit*, *Muisto esi-isistä*, *Kultainen vaimo*, *Iso ikkuna*, *Sauna ja Kanteleen musiikki*.

Taiteilija on hakenut töihinsä myös epätavallisia muotoja niin, että kokonaisuudet koostuvat useasta osasta tai ylittävät kehyksen rajat. Kuvatessaan *Kalevalan* teemoja taidemaalari lisää tauluihin symboleja.

Dobrininin töitä on myös Moskovassa Tretjakovin gallerian ja Pietarissa Venäläisen taiteen museon kokoelmissa.

UUTISIA KARJALASTA

Kymmene askeldu opettaa livvinkarjalaa

Kymmene askeldu karjalan kieleh. Tällaisen nimen sai uusi karjalan kielen oppiaineisto, jonka Karjalan Kielen Kodi julkaisi syksyllä. Kyseessä on Karjalan Kielen Kodin emäntänä työskentelevän **Nina Barminan** (kuvassa) esikoisteos, joka toimii oppi- ja harjoituskirjana. Barmina on työskennellyt karjalan kielen opettajana Prääsän alueen kouluissa.

Aineistolle riittää käyttöä Vieljärvellä järjestettävillä karjalan kielen alkeiden opitunneilla. Barminan mukaan aineiston

nimessä puhutaan kymmenestä askeleesta, koska yksi tai kaksi askelta olisi aivan liian vähän! Vieljärvi on perinteistä livvin puhujien kotiseutua, mutta viime aikoina monien kielitaito on päässyt ruostumaan.

Kirjan kuvituksen laatijoita ovat **Darja Rožina** ja **Lidija Zenkova**. Rahallista tukea oppimateriaalin julkaisemiseen on saatu muun muassa prääsäläiseltä Melliččy-rahastolta. Ensimmäinen painos on 200 kappaletta. Aineistolle suunnitellaan jatkoa.

Kivatsu-puisto pääsi huippujen luetteloon

Karjalan Kivatsu-luonnonpuisto on valittu Venäjän tunnetuimpien luonnonpuistojen Top-10-listalle, kertoo *Karjalan Sanomat*. Tilastopalvelu TurStatin mukaan Kivatsun rinnalla eniten turisteja käy Krasnojarskin, Karatšai-Tšerkessian, Altain, Tšeljabinskin, Moskovan, Samaran, Baškortostanin ja Rjazanin alueella sijaitsevista luonnonpuistoissa.

Kivatsu on Venäjän vanhimpia luonnonpuistoja. Venäjällä on yhteensä 103 valtiollista luonnonsuojelualuetta, 50 kansallispuistoa ja 61 rauhoitusaluetta, jotka kuuluvat erityisesti suojatuille alueille.

Kauppa Suomen ja Venäjän välillä elpyy

Suomen ja Venäjän kauppayhteyksien paranemisesta on havaittu selviä merkkejä vuoden jälkipuoliskon aikana.

Tullitilastojen mukaan Suomen vienti Venäjälle kasvoi elokuussa ensimmäistä kertaa sitten joulukuun 2013. Vienti Venäjälle kasvoi kaksi prosenttia koneiden ja laitteiden, öljyalusteiden sekä paperin ja pahvin viennin piristämänä.

Tšasouna tuli töhrityksi Uhtuan kalmismaalla

Uhtuan hautausmaalla avattiin 9. syyskuuta uusi tšasouna, joka on nimetty Jumalan äidin suruista päästämisen mukaan. Vain kahden viikon kuluksua siitä tšasouna töhrittiin kirjoittamalla sinisellä värillä seiniin erilaista sotkua ja kirosojia.

Tšasouna rakennettiin paikallisten yrittäjien ja muiden lahjoittajien rahallisen avun turvin.

Rakentamiseen osallistui myös paikallisen Pietarin ja Paavalin kirkon pappi **Isä Jevgeni**.

Paanajärvi pelästyi vesivoimalauutisia

Uutinen kahdesta Kemin piiriin rakennettavasta vesivoimalasta herätti Paanajärven kylän ystäväissä tänä syksynä huolta, onko vanha suunnitelma Kemijoen voimalasta herätetty henkiin, ja uhkaako vesi nyt Paanajärven kylää.

Nord Hydro -yhtiö vakuuttaa, ettei pienvesivoimaloiden rakentaminen uhkaa kylää. Yhtiön varajohtajan **Vladimir Roman-tšukin** mukaan vesivoimaloiden yhteisteho on 50 megawattia. Yhtiö on luopunut neuvostoajan vanhasta hankkeesta, joka edellytti yhden suuren vesivoimalan rakentamista. Sen teho olisi ollut 130 megawattia.

Juminkeko-säätiön johtaja **Markku Nieminen** on varma, että pienvoimaloiden

toteutuminen pelastaa kylän lopullisesti.

– Nämä pienvoimalat eivät uhkaa Paanajärven kylää. Vesi jää kuusi metriä alemmaksi kuin suuren voimalan toteutuessa olisi käynyt. Nyt ei enää ole tilaa suuralle voimalalle, joka olisi hukuttanut kylän, Nieminen sanoo *Karjalan Sanomissa*.

Paanajärvelle menevää tietä on tarkoitus parantaa. Yksi hankekumppaneista on kiinalainen yhtiö, China State Energy Engineering Corporation. Venäläiset yhtiöt toteuttavat urakatöitä ja rakennustöitä.

Pienvesivoimalat ovat Nord Hydron neljäs ja viides Karjalassa toteuttama hanke. Yhtiön lähisuunnitelmissa on rakentaa pienvesivoimala myös Repolan kylään.

Vepsän kurssin aineisto laajenee pikku hiljaa

Vuodesta 2014 vepsäläiset ovat kehittäneet aktiivisesti omia kielihankkeitaan. Kaksi vuotta sitten vepsäläisten kylien kirjastoissa järjestettiin vepsän kielikurssit aloittelijoille. Viime vuonna laadittiin oppikirja ja järjestettiin kielikurssit kielentaitoisille. Näin kertoo petroskoilainen vepsän kielen tuntija **Nina Zaitseva** *Karjalan Sanomissa*.

Vuonna 2016 Vepsäläisen kulttuurin liitto julkaisi vepsän kielen oppikirjan aloittelijoille. Nyt laaditaan vepsän verkkokurssia kuudesta oppitunnista. Vepsäksi ja venäjäksi tekstitetyn video-oppitunnin pituus on kymmenen minuuttia. Videomateriaa-

leissa on kaikenlaista tietoa kirjaimista ja numeroista kielioppiin.

Dialogueja on kuvattu vepsäläisissä kylissä. Näyttelijöinä toimivat vepsää äidinkielenä puhuvat asukkaat, koululaiset, opettajat ja kulttuurialan työntekijät. Oppitunneilla vepsäläiset eivät tutustu ainoastaan vepsän kirjakieleen, vaan myös sen murteisiin.

Kielen, kirjallisuuden ja historian instituutin asiantuntijat **Nina Zaitseva**, **Olga Žukova** ja vepsän kielen tuntija **Jelizaveta Haritonova** olivat neuvonantajina oppituntien laatimisessa. Verkkokurssi ilmestyy vuoden lopussa.

Neljä vuotta kestänyt sävellyshanke valmistui

Karjalaisseurojen Tampereen piiri järjesti uusien karjalaisten laulujen sävellyskilpailun vuonna 2010. Kilpailuun lähetettiin 276 sävellystä, mikä yllätti positiivisesti kilpailun järjestäjät. Säveltäjiä oli Suomen rajojen ulkopuolelta aina Kanadasta asti.

Suomen itärajan takaiset karjalaisalueet olivat myös hyvin edustettuina karjalankielisillä lauluilla. Sanoitukset olivat pääosin kilpailuun osallistuneiden omia, ja niiden taustalla oli tapahtumia eletystä elämästä, usein myös koskettavia kertomuksia laulun sanoiksi puettuina.

Kilpailun voitti **Juha Lanun** sävellys *Äiti Karjala*, jonka hän oli säveltänyt Sortavalasta kotoisin olleen äitinsä 70-vuotisjuhlaan. Ylöjärveläinen **Kimmo Ojala** sijoittui upeasti toiseksi sävellyksellään *Lennä sydän*. Kolmanneksi palkittiin **Pieta Sintosen** sävellys, jonka hän oli tehnyt **Olga Mišinan** runoon *Jiäpuikot*.

Kilpailusävellyksistä on julkaistu kaksi cd-levyä ja viimeiset neljä vuotta on urakoitu kaikkien sävellysten kokoamiseksi nuottikirjoiksi. Musiikkitoimikunnan mielestä olisi ollut suuri menetys, mikäli laulut olisivat hautautuneet arkistoihin. Jopa vuo-

Karjalan Liitto palkitsi Tampereen piirin 12. marraskuuta Vuosikymmenen karjalainen kulttuuriteko-palkinnolla sävellyskilpailun järjestämisestä ja eritoten kirjasarjan julkaisemisesta.

sia laatikoissa lojuneet sävellykset ovat nyt nähneet päivänvalon, ja ovat kaikkien ilona täydentämässä meille jo tutuksi tulleita karjalaisaiheisia lauluja. Nuottijulkaisuina ne parhaiten saavuttavat suuren yleisön.

Lopputuloksena julkaistiin neljä kirjaa, yhteensä 245 sävellystä, joista neljäs kirja on pääosin karjalankielisiä lauluja. Kirjojen vastaanotto on ollut kiitettävää, niiden julkaisua pidetään jopa kulttuuritekona karjalaisen kulttuurin säilyttämiseksi ja uusien sukupolvien näkemyksenä karjalaisesta musiikista 2000-luvulla.

Julkaisutyö on tietysti vaatinut pääomaa ja tässä ovat Tampereen piiriä olleet tukemassa seuraavat säätiöt Jaakkima-säätiö, Karjalan Kulttuurirahasto, Karjalan säätiö, Kivennapa-Säätiö, Koivisto-Säätiö, Käkisalmi-säätiö, Sakkola-säätiö sekä Teri Säätiö, heille kuuluu suuri kiitos hankkeen toteuttamisesta.

Nyt voi vain toivoa, että uudet sävellykset löytävät paikkansa musiikin ihmeellisessä maailmassa.

RITVA SURAKKA
Musiikkitoimikunnan jäsen

Uutta aineistoa karjalan oppimisen avuksi

Suojärven Pitäjätseuran Karjalan kieliruudajat on julkaissut teoksen *Opassa da opassu 2:n* karjalan kielen kielikerahmojen käyttöön. Kesätauon jälkeen syksyllä käynnistyneitä kielikerahmoja on jo kahdeksalla paikkakunnalla Helsingissä, Iisalmessa, Joensuussa, Jyväskylässä, Kajaanissa, Lieksassa, Valtimolla, Nurmeksessa ja Tampereella.

Lieksan ja Valtimo/Nurmeksien ryhmät kokoontuvat paikkakuntien kansalaisopistojen yhteydessä ja muut joko Suojärven Pitäjätseuran jäsenyhteydessä Helsingissä, Kajaanissa, Jyväskylässä ja Tampereella tai suistamolaisseurojen yhteydessä Iisalmessa ja Joensuussa. Helsingin ryhmässä on mukana myös suistamolaisjuurisista opiskelijoita.

Kursseille voi lähteä opiskelemaan, olipa sitten vasta-alkaja tai kieltä jo hyvin malttava. Kielikerahmojen yhteystiedot paik-

kakunnittain löytyvät internet-osoitteesta www.karjalankieliruudajat.fi.

Nyt julkaistussa *Opassa da opassu 2:ssa* on seitsemäntoista kirjoittajan kaikkiaan yli kolmekymmentä runoa, satua tai tarinaa, joista ennen julkaisemattomia tekstejä on kaksikymmentä.

Joukossa on myös yksi kirjailija **Elina Karjalaisen** kirjoittama *Pihlaja*-teksti, jonka on kääntänyt opettaja **Marjatta Mäkä-räinen**. Kirjoittajina/tekijöinä ovat toimineet **Liisa Grudei**, **Ljudmila Gromova**, **Paavo Harakka**, **Eija Hukkanen**, **Hannu Kononen**, **Matti Koukkunen**, **Anita Kulmala**, **Olavi Kyyrönen**, **Anna-Liisa Lehtipuu**, **Markku Mahlavuori**, **Mauri Mahlavuori**, **Marjatta Mäkä-räinen**, **Katerina Paalamo**, **Hilkka Salonen**, **Marja Tapanen**, **Pentti Tapanen**, **Matti Tuomisto**, **Saara Tuovinen**, **Zoja Turičeva**, **Irene**

Turhanen ja Onni Turhanen. Materiaalin on toimittanut **Eila Jahn**.

Opassa 2:n grammari eli kielioppi-osa on laadittu lingvisti **Matti Jeskasen** opastuksella. Se sisältää persoonapronominin ja sijamuodot, nomineista substantiivien sijamuodot sekä verbien persoona- ja aikamuodot verbityypeittäin.

Lisäksi on tarjolla esimerkkejä, kuinka voi hakea tietoa netissä olevasta Kotuksen julkaisemasta Karjalan kielen sanakirjasta (http://kaino.kotus.fi/cgi-bin/kks/kks_etusivu.cgi). Joukossa on ohjeet seuraavista aiheista: verbityyppien haku, karjalankielisten sanojen haku ottaen huomioon sanakirjan hakuperiaatteet, artikkelihaku, haku esimerkeistä ja haku selitteen/suomennoksen avulla.

Julkaisu on tehty talkootyönä. Painatuskustannuksiin ovat osallistuneet Karjalan Sivistysseura ja Suojärven Pitäjätseura.

Karjalan kielen kurssi kevätkaudella Helsingissä

122445K

KARJALAN KIELI, JATKOKURSSI A1.3-A2.1

(24 t) 19.1.–20.4., to 17.00–18.30

Kurssi on tarkoitettu karjalan kielen alkeet osaaville, mutta tervetulleita ovat myös kaikki karjalan kielestä ja kulttuurista kiinnostuneet. Jatketaan vienankarjalan opiskelua ja karjalaiseen kulttuuriin tutustumista. Jatkokurssi antaa tilaisuuden syventää sanavarastoa ja kielioppia. Kurssilla luetaan tekstejä, tehdään harjoituksia ja keskustellaan.

Mukana myös kuvia Karjalasta ja karjalaista musiikkia.

Kurssin pohjana on opettajan monistemateriaali.

Aihepiirit: arkipäivään kuuluvia perustilanteita, karjalaiset juhlat ja perinteet, tuoreita uutisia Venäjän Karjalasta.

Rakenteet: sijat, yksi- ja kaksivartaloiset nominit, verbien vartalot, indefiniittipronominit, definiittipronominit, refleksiivi-pronominit, indikatiivin perfektit ja pluskvampeerfektit.

Hinta 69 euroa, opettaja: Daria Markelova, FM

Ilmoittautuminen viimeistään 11.1., lisätietoja:

www.kalliolankansalaisopisto.fi tai puh. 010 279 5080

Kurssipaikka: Kalliolan kansalaisopisto, Sturenkatu 11

KALLIOLAN KANSALAI SOPISTO / Uhtua-Seura ry

Sukututkimusseura juhlii sataa vuottaan

Vuonna 2017 Valtakunnalliset Sukututkimuspäivät järjestetään neljäntäkymmenettä kertaa. Ensi vuosi on myös Suomen Sukututkimusseuran 100-vuotisjuhlavuosi. Sen kunniaksi tapahtuman nimi uudistuu ja on *Suku 2017*.

Valtakunnallisten Sukututkimuspäivien ohjelmaan kuuluu perinteisesti perjantaina pidettävä seminaari sekä lauantaina ja sunnuntaina sukututkijoille suunnattu jatkokoulutuspaketti. Lauantaina ja sunnuntaina järjestetään myös näyttely, jossa sukututkijat, sukututkimusyhdistyksset, sukuseurat, arkistot, yritykset ja muut esittelevät omaa toimintaansa.

Juhlavuoden Suku 2017 -tapahtuma järjestetään Helsingissä ja Espoossa 13.–19. maaliskuuta 2017. Ohjelma täyttyy erilaisista esitelmätilaisuuksista maanantaista perjantaihin Helsingissä. Mukana ovat Kansallisarkisto, Kansalliskirjasto, Museoviraston kuva-arkisto, Kotimaisten kielten keskus ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, jotka esittelevät yleisölle henkilöhistorian kannalta hyödyllisiä digitaalisia aineistoja omissa toimitiloissaan. Päätapahtuma järjestetään Espoossa Aalto-yliopiston Kandidaattikeskuksessa Otaniemessä lauantaina ja sunnuntaina 18.–19. maaliskuuta. Päätapahtumassa on perinteiseen tapaan luvassa luentoja sekä näyttely.

Vuoden 2017 teema on *Sukututkimus tänään ja huomenna*. Luento-ohjelmassa käsitellään esimerkiksi genomitiedon hyödyntämistä sukututkimuksessa, sukututkijoille suunnattuja verkkopalveluita sekä kerronnallisuutta sukututkimuksessa. Suku 2017 -tapahtuman ohjelma julkaistaan tammikuussa ja se löytyy internet-osoitteesta www.genealogia.fi.

Lisäksi Suomen Sukututkimusseura järjestää omille jäsenilleen **100-vuotisjuhlan** tiistaina 31. tammikuuta kello 12–15 Säätytalolla Helsingissä. Juhla taltioidaan ja sen voi katsoa verkossa.

Seuraava lehti ilmestyy
helmikuussa 2017.

VUOSIKOKOUS

Pohjois-Viena-seuran sääntömääräinen vuosikokous pidetään lauantaina, 25. päivänä helmikuuta 2017 klo 12.00 alkaen Oulussa, Myllyojan Nuorisotalolla, Karvarin aukio 11, 90650 Oulu.

Kokouksen jälkeen vietämme teemapäivää Kalevalan päivän merkeissä.

TERVETULOA!
Johtokunta

VUOSIKERÄHMÖ

Pohjois-Viena-seuran ustavan mukani vuosikerähdys pidetään suovattana, 25. päivänä tammikuuta 2017 klo 12 Oulussa, Myllyojan Nuorientalossa, Karvarin aukio 11, 90650 Oulu.

Kerähdys jälkeä pijaämmä tsäijyillä Kalevalan päivän merkkilöissä.

TULKUA TERVEHENÄ!
Johtokunta

~~~~~~

Kiitämme jäsenistöämme ja kaikkia yhteistyökumppaneita Suomessa ja Karjalassa kuluneesta vuodesta 2016!
Hyvää rostuota ta onnie uuvvella vuvvella 2017!

Pohjois-Viena-seuran johtokunta

Höyryveturi vie evakkoajanmuistoihin

Evakkojana 2017 - tapahtuma vie höyryveturin vetäminä kymmenen puuvaunua ensi vuoden elokuussa halki pohjoisen Pirkanmaan. Junassa on kaikkiaan 740 istumapaikkaa. Juna lähtee aamuyhdeksältä Tampereelta, pysähtyy muutamaksi tunniksi Juupajoelle, ja saapuu Haapamäelle noin kello 14.

Höyryveturi Riston, kymmenen puuvaunun ja härkävaunun Evakkojana lähtee lauantaina 26. elokuuta 2017 Tampereen asemalta. Se saapuu noin kello 10.30 Juupajoelle, missä veturiin otetaan vettä ja matkustajat osallistuvat kunnan järjestämään tapahtumaan. Matka jatkuu noin kello 12.30 Haapamäen Höyryveturipuistoon, minne saavutaan noin kello 14. Paluujunan Juupajoen kautta Tampereelle vetää noin kello 22 dieselveeturi ja perillä tullaan puoliltaöin.

Karjala-lehden ja Haapamäen Höyryveturipuiston järjestämä Evakkojana 2017 liikkuu ratahallintokeskuksen ja VR:n ehdoilla ns. aikatauluikkunassa häiritsemättä muuta liikennettä. Juhlapaikalle on tulossa väkeä myös omilla autoilla ja yhteiskuljetuksilla.

Höyryveturipuistossa järjestetään mm. Evakkomarkkinat, ruokailu sekä karjapalanpiirakka- ja lettukahvilat. Luvassa on erilaisia oheisesityksiä sekä mahdollisuus tanssia ja laulaa karaokea tai vain tavata tuttuja. Päätapahtumana on kahden Suomen historiaan olennaisesti liittyvän veturin seppelöinti. Tapahtuman teema ajoittuu 1940-lukuun. Matkustajat voivat mahdollisuuksiensa mukaan pukeutua tuon ajan asusteisiin, kansallispukeuihin tai muuten vain rennosti.

Kansanjuhla ajoittuu Suomi 100 -juhluvuoden tapahtumien superviikonloppuun, josta alkaa lähtölaskenta Sata päivää saataan 6.12.2017. Lippu maksaa 72 euroa ja sisältää meno-paluumatkan Tampere-Juupajoki-Haapamäki-Juupajoki-Tampere. Lisätietoa löytyy osoitteesta www.evakkojana.fi.

Uudet kävijät löysivät Helsingin Kirjamessut

Suomen suurimmassa kirjallisuustapahtumassa Helsingin Kirjamessuilla kävi tänä vuonna entistä enemmän ensikeräisiä. Kirjamessulla ja samanaikaisessa Viini ja Ruoka -tapahtumassa vieraili neljän päivän aikana 80 100 kävijää. Kirjamessuille ensisijaisesti tulleista kävijöistä melkein joka viides oli kävijätutkimuksen mukaan messuilla ensimmäistä kertaa.

Katar TNS:n kävijätutkimukseen vastanneista hiukan yli puolet oli vierailut kirjamessuilla viime vuonna ja joka neljäs käynyt joskus. Kirjamessuilla kävi nyt entistä nuorempia, sillä kävijöiden keski-ikä oli laskenut lähes kahdella vuodella. Keski-ikä on laskenut tasaisesti muutamien viime vuosien aikana ja on nyt 40 vuotta. Kirjamessuilla on panostettu paljon erityisesti nuorten ohjelmiin.

Kävijät ostivat kirjamessuilta keskimäärin viisi kirjaa. Kirjamessujen kävijät lukevat keskimäärin 17 kirjaa vuodessa ja ostavat 13 kirjaa.

Tänä vuonna teemoina olivat Pohjoismainen kirjallisuus ja kulttuuri, Aikamme siirtolaiset ja Sivistys – Kansakoulu 150 v. Helsingin Kirjamessut sekä Viini ja Ruoka -tapahtuma järjestetään seuraavan kerran 26.–29.10.2017 Messukeskuksessa.

Heimotapaaminen Helsingissä la 11. 2. 2017 klo 14.00

Vuokkiniemi-seuran perinteisessä tapaamisessa tutustutaan Sivistysseuran mainioon Sampo-tietokantaan. Tietokannan salaisuuksiin perehdytään Pekka Vaaran johdolla. Pekan poika Ville on KSS:n Sammon takoja ja Pekka hyvä apuseppä sekä materiaalien tuntija.

Tietokannan ylläpito ja rakentaminen on vaatinut tuhansia tunteja eri henkilöiltä ympäri heimokunnan ja epäitsekästä harrastusta sukujen taustoihin.

Tiedostoista löytyy tietohuisia yksittäisiin henkilöihin, sukuihin ja paikkoihin asiansanojen avulla sekä muihin aineistoihin mm. karttoja Vienan Karjalan, Raja-Karjalan ja Aunuksen alueilta. Myös ainutlaatuinen kuva-arkisto on käytettävissä (yli 4000 kuvaa ”sieltä jostakin”).

Tilaisuus pidetään tutussa Karjalan Sivistysseuran jugend-huoneistossa Luotsikatu 9 D Katajanokalla Helsingissä.

Tee-/kahvitarjoilu. Asian lomassa myös arvontaa – arpajaislahjat toivottavia...

Tulkua tervehenä ta tuttujen kera !

Toivottaa Vuokkiniemi-seuran hallitus

Rauhallista Joulua ja Hyvää Uutta Vuotta 2017

Hyvää rostuota ta onnie uuvella vuvella 2017 Passipo hyvästä yhteisruavosta vuvven 2016 aikana

UHTUA SEURA

UHTUA-SEURA ry

Hallitus

www.uhtua.info

LAUKUNKANTAJAT

JOULUKUU 2016

Šanan voimalla

Harri Vasander on suometsätieteen professori Helsingin yliopiston metsätieteiden laitoksella. Hänen isovanhempansa monessa polvessa ovat lähtöisin läntiseltä Uudeltamaalta ja itse hän on viettänyt elämänsä samoilla alueilla; Harri sanookin kuuluvansa ”Uudenmaan alkuperäiskansaan”. Lohjalla asuvat Harri Vasander ja uhtualaisjuurinen **Eeva-Kaisa Linna** keskustelivat yhteisestä kiinnostuksen kohteestaan, Venäjän Karjalasta.

EKL Olet tehnyt useita matkoja tutkijoiden, opettajien ja ennen kaikkea opiskelijoiden kanssa Venäjän Karjalaan. Mikä sytytti kiinnostuksen rajantakaiseen Karjalaan?

HV Karjala-kiinnostukseni alkoi jo vuonna 1983, jolloin tutkijakollegani **Tapio Lindholmin** kanssa saimme hullun ajatuksen: haetaan apurahaa kiertomatkaan Viro-Leningrad-Petroskoi. Meitä onnisti. Suomen ja Neuvostoliiton välinen teknillis-tieteellinen sekakomissio myönsi apurahan ja niin lähdimme matkalle, jolla edelleen olen.

Joka paikassa meitä olivat vastassa Neuvostoliiton ansioituneimmat tutkijat, jotka hämmästyivät, kun tulijat olivatkin nuoria tutkijanalkuja. No, meidät todettiin maastokelpoisiksi ja vietiin kentälle tutustumaan tutkimuksiin.

Tuliaisina oli iso kasa tutkimuksia ja artikkeleiden eripainoksia. Matkamme seurauksena syntyi pysyvää yhteistyötä. Tutustuimme esimerkiksi tutkija **Oleg Kuznetsoviin**, joka on nykyisin Petroskoissa toimivan tiedekeskuksen suolaboratorion johtaja. Hän on ollut mukana kaikilla Karjalan matkoillamme.

Leningradissa tutustuimme Neuvostoliiton kuuluisimpaan suututkijaan **Marina Sergeevna Botchiin**, joka vei meidät Siestar-joen mutkassa olevalle suolle. Tarinan mukaan Lenin lymysi siellä heinäsuovassa vuonna 1917. Marina Sergeevna onnistui sittemmin rauhoittamaan tämän suon, joka oli suonut Leninille piilopaikan.

Virossa meitä oli vastassa musta Volga ja kuljettaja. Teimme päivamatkan Tarttoon, jossa tutkimme soita. Autonkuljettajallamme – armeijan upseerilla – oli aikamoinen tehtävä vahtia meitä kahta, jotka suuntasimme suolla kahdessa ryhmässä eri suuntiin.

EKL 2000-luvulla matkoille ovat tulleet mukaan myös opiskelijat. Tänä kesänä laitoksesi toteutti jo kuudennen matkan rajantakaiseen Karjalaan.

HV Kaikki sai oikeastaan alkunsa siitä, kun Suomen Metsätieteellinen Seura teki retken Jakutiaan vuonna 2002. Matka tehtiin 99 vuotta sen jälkeen, kun **A. K. Cajander**, Suomen kuuluisin metsäntutkija, oli väitellyt Siperiassa sijaitsevan Lena-joen suiston tulvakasvillisuudesta vuonna 1903. Heräsi ajatus, että tehdään opiskelijaretki samoille seuduille seuraavana vuonna.

Hyvin nopeasti kuitenkin selvisi, että matkan järjestäminen Siperiaan on liian haasteellista. Mieleen tuli lähteä lähemmäksi rajan taakse. Meillä oli valmiina hyvät suhteet tiedekeskuksen tutkijoihin, ja heidän kanssaan suunniteltiin ensimmäinen retki, joka suuntautui Viaan, Solovetskiin ja Petroskoihin vuonna 2005.

Eeva-Kaisa Linna ja Harri Vasander.

Matka oli onnistunut ja opiskelijat innostuneita. Sittemmin kohteina ovat olleet Komi, Karjalankannas, Äänisen Karjala ja Kuolan niemimaa.

EKL Tänä vuonna teitte sitten jo kuudennen matkan, palasitte entisille jäljille ja matkasitte Viaan, Solovetskiin, Petroskoihin, Kolatselkään ja Sortavalaan. Mikä teitä sinne rajan taakse vetää?

HV Idea matkoihin lähtee luonnosta ja suurista eroista luonnossa sekä sen käytössä rajan molemmin puolin. Metsien käytössä on isoja eroja. Neuvostoliitossa oli jo suuria metsäalueita, joita ei hakattu, Laatokan Karjalassa niittyalueiden käyttö on erilaista kuin Suomessa, ja sen seurauksena rajan pinnassa oleva kasvillisuus ja esimerkiksi lahupuusta riippuvaiset hyönteislajit ovat aivan toiset kuin meillä Suomessa. Vielä löytyy kohteita ojittamattomia soita, esim. Kolatselässä ja Vieljärvellä on Fennoskandian upeimmat ja suurimmat luonnontilaiset etelä-boreaaliset lettosuot.

Matkoilla katsotaan luontoa ja kulttuuria, historiaa ja sotahistoriaa, intressimme on hyvin laaja-alainen. Opettajat valmistelevat matkaa pitkään etukäteen, osallistujat valmistautuvat etukäteen eri osa-alueisiin, ajomatkan aikana halukkaat jakavat tietojaan muille bussin etupenkiltä. Bussin takapenkillä on matkakirjasto, monta laatikollista kirjallisuutta, johon tutustumista varten on varattu pari lukupaikkaa. Minulla on aiheeseen liittyvä musiikkikirjasto ja vain niitä cd-levyjä soitetaan bussin radiosta! Valikoima kattaa itkuvirsiä, venäläistä iskelmää, mutta aiheisiin liittyen, suomalaisia Karjala-lauluja, sota-ajan musiikkia, kirkkokuorolauluja ym.

Matkan jälkeen kirjoitetaan artikkeleita ja julkaistaan kirja, joka tämänvuotisesta matkasta on parhaillaan tekeillä. Kirjan kuvittaa karjalainen **Vladimir Lukkonen**, joka matkasi kanssamme muutaman päivän ajan.

Itse kirjoitan tällä kertaa kirjaan muistelton eräästä suomalais-venäläisestä kokouksesta, jossa keskusteltiin Kalevalan kansallispuiston perustamisesta Kuhmon Kuikan kämpällä ennätyskylminä päivinä ja öinä tammikuun lopulla 1999. Mukana oli paikallishallinnon edustajana Kalevalan kansallisen piirin johtaja **Tseslav Skripin** ja mm. **Santeri Lesonen** Vuokkiniemen entisenä kyläpäällikkönä. Skripin suhtautui alussa hyvinkin kriittisesti kansallispuiston perustamiseen ja esitti runsaasti muutoksia tehtyyn suunnitelmaan. Saunan ja iltapalan jälkeen me suomalaiset jätimme venäläiset ja karjalaiset keskustelemaan aiheesta ja vetäydyimme itse nukkumaan. Kovaääninen ja kiihkeä keskustelu jatkui pitkään. Aamulla kuulimme, että väittelyä oli jatkunut aamuviihteen. Tuloksia kysyessämme saimme vastauksen. ”Kuunnelkaa tarkkaan.” – Skripin esittikin yllättäen puiston nopeaa perustamista, mutta aiemmin keskusteltua laajemmassa muodossa.

Tänä kesänä kysyin Santerilta, miten Skripinin pää käännettiin puiston kiihkeästä vastustajasta sen intomieliseksi kannattajaksi.

”Luulet šie, jotta myö kepillä ta kartulla šen teimmä? Ei šuinkana, šanan voimalla Harri, šanan voimalla.”

EKL Palaat vuodesta toiseen Vienan Karjalaan, mikä siinä oikein viehättää?

HV Moni asia, mutta lyhyesti: vanhojen metsien, upeiden soiden ja kulttuurimaisemien ja peltojen ainutlaatuinen mosaiikki. Kulttuuri. Vienassa on aistittavissa missä Kalevala on syntynyt. Siellä voin nähdä sen jättämän suuren henkisen perinnön. Tämä on Vienan Karjalan suola.

Tällä palstalla keskustellaan Karjalan Sivistysseuraa lähellä olevista asioista.

HALLITUKSEN UUTISET

Avustuksia kerran vuodessa

Karjalan Sivistysseura on pitkään tukenut tavoitteidensa mukaista toimintaa hakemusten perusteella.

Viime vuosina avustuksia on myönnetty seuran toimintasuunnitelmassa määritellyille toiminnan keskeisille alueille, jotka ovat kieli ja kulttuuri, historia ja perinne, julkaisutoiminta ja kyykkä. Erityisesti on tuettu karjalan kieltä, kulttuuria ja historiaa käsitteleviä tutkimuksia, julkaisuja ja muita teoksia sekä kulttuuri- ja muita tapahtumia Suomessa ja Karjalan tasavallassa sekä hankkeita, joissa elvytetään karjalan kieltä, kulttuuria ja perinteitä.

Viime vuodet kohdeavustushakemuksia on voinut jättää kaksi kertaa vuodessa, alkukevästä ja alkusyksystä. Hakemukset tehdään nykyisin sähköisinä nettilomakkeelle, mikä helpottaa käsittelyä.

Kaikissa suunnitelmissa on esitetty samat asiat tavoitteista raportointiin sekä talousarviot. Hakijoiden tasa-arvoinen kohtelu lisääntyy, kun suunnitelmat ovat esimerkiksi määrämuotoisina helpommin hahmotettavissa sekä keskenään vertailtavissa.

Hakemusten määrä ja haettu avustussumma ovat jokaisella hakukerralla huomattavasti suuremmat kuin jaettavissa oleva rahamäärä. Vain osa hakemuksista voidaan hyväksyä ja rahoittaa.

Hyviäkin hakemuksia joudutaan hylkäämään valitettavan runsaasti.

Hakemusten laatu on selkeästi parantunut systemaattisen suunnittelun myötä. Niiden kattama kirjo on laajentunut, erityisesti populaarimman kulttuurin suuntaan.

Hakijat ovat varsin tietoisia karjalaisuudesta, kielen kehittämisen tarpeista ja kulttuurin kehityssuunnista; karjalaisuudesta ammennetaan aineksia modernilla tavalla ja kulttuuria uudistetaan reippaalla kädellä.

Rahoitusta ovat vuoden 2016 aikana saaneet mm. karjalainen kabaree, karjalaiset lauluhäät, karjalankielinen lasten musiikki ja lasten kirjallisuus, karjalankielinen rock-musiikki, karjalankieliset sarjakuvat ja sarjakuvatyöpajat sekä pienimuotoiset tutkimusmatkat.

Avustuksilla edistetään jatkuvasti myös karjalan kielen eri muotojen kehittämistä.

Sivistysseuran hallitus on päättänyt, että vuonna 2017 siirrytään vuosittain yhteen hakukierrokseen, joka on avoinna maaliskuun. Opiskelija-apurahat ovat jatkossa haettavissa kuten aikaisemminkin, sähköisellä lomakkeella syyskuun ajan.

Joko perheessänne on
Kalevala runokylien kielellä?

KALEVALA

vienankarjalaksi

Joulutarjouksena
hintaan
20 €
+ postikulut

Tilaa edustava kirjalahja lapsille,
lapsenlapsille, ystäville...

Tilaukset ennen joulua sähköpostilla:
toimisto@karjalansivistysseura.fi
tai puhelimitse 09 171 414